

Vũ Thành Long
Phạm Thanh Trà
Lương Thế Huy

SỐNG

CUỘC SỐNG CỦA MÌNH

Nghiên cứu định tính tại **Hà Nội, Huế**
và **Thành phố Hồ Chí Minh** về trải
nghiệm và suy nghĩ của LGBT trẻ với

CÔNG KHAI XU HƯỚNG TÍNH DỤC

TP Hồ Chí Minh,
Tháng 5 năm 2016

Bản quyền:

Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (ISEE)

Địa chỉ: Phòng 203, tòa nhà Lakeview D10, Giảng Võ, Ba Đình, Hà Nội

Điện thoại: +8424 6273 7933 - Fax: +8424 6273 7936

Email: research@isee.org.vn

Website: www.isee.org.vn/vi

**Quy định
sao chép:**

Có thể sao chép, trích dẫn cuốn sách này nhằm phục vụ hoạt động giáo dục hoặc vì các mục đích phi thương mại khác mà không cần xin phép đơn vị giữ bản quyền. Tuy nhiên cần ghi rõ nguồn tài liệu khi sao chép hay trích dẫn.

LỜI CẢM ƠN

Nghiên cứu ‘Sống cuộc sống của mình’ được thực hiện tại Hà Nội, Huế và Thành Phố Hồ Chí Minh sẽ không thể hoàn thành nếu không có sự hỗ trợ tài chính của Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE). Chúng tôi muốn gửi lời cảm ơn tới các cán bộ của iSEE đã luôn sát cánh và hỗ trợ nhóm nghiên cứu trong suốt thời gian thiết kế, thực địa và hoàn tất báo cáo nghiên cứu.

Nhóm nghiên cứu xin gửi lời cảm ơn chân thành đến 18 bạn trẻ tại Hà Nội, Huế, và Thành phố Hồ Chí Minh, những người mà theo nguyên tắc đạo đức chúng tôi không thể công khai tên tuổi dưới bất kỳ hình thức nào, đã nhiệt tình tham gia vào cuộc nghiên cứu này. Thời gian mà các bạn đã dành cho chúng tôi và nghiên cứu, những câu chuyện các bạn chia sẻ là những kỷ niệm và món quà quý báu mà các bạn đã mang lại cho chúng tôi và cho tất cả độc giả của báo cáo này.

Cuối cùng, xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới các thành viên nhóm nghiên cứu: Phạm Thanh Trà và Lương Thế Huy đã nhiệt tình, không quản ngại khó khăn và sức ép về thời gian để biến nghiên cứu này thành hiện thực.

Một lần nữa, xin cảm ơn tất cả những chia sẻ, đóng góp của các quý vị để giúp chúng tôi hoàn thành báo cáo này.

Những quan điểm được trình bày trong báo cáo là quan điểm riêng của tác giả và không phải là quan điểm của cơ quan tài trợ cũng như quan điểm của những người đã tham gia cuộc nghiên cứu.

Thay mặt nhóm nghiên cứu
Vũ Thành Long

MỤC LỤC

TÓM TẮT	7
LỜI MỞ ĐẦU	9
Mục đích và câu hỏi nghiên cứu	10
Phạm vi	10
Phương pháp	10
Khung khái niệm	11
1. TỰ HIỂU MÌNH	
Dấu mốc đầu tiên	13
Rung động đầu đời	15
Từ bản khoán đến chấp nhận bản thân	17
2. CÔNG KHAI – SỐNG CUỘC SỐNG CỦA CHÍNH MÌNH	
Lựa chọn mức độ công khai	22
Những yếu tố khuyến khích công khai	23
Những yếu tố nội tại	23
Những yếu tố môi trường – các nguồn hỗ trợ từ bên ngoài	24
Những yếu tố cản trở công khai	25
Đặc thù môi trường văn hoá xã hội nơi đang sinh sống	25
Lo ngại về hậu quả tiêu cực mà việc công khai có thể dẫn đến	27

Lo ngại gia đình không chấp nhận	28
Lo ngại trở thành nạn nhân của bạo lực và sức ép của gia đình	28
Câu chuyện công khai	30
Công khai chủ động	30
Công khai bị động	36
Sau công khai – Thay thái độ, đổi cuộc đời	39
Phản ứng của gia đình	39
Những nỗ lực thuyết phục thay đổi và sự biến chuyển tình cảm trong gia đình	42
Sự hỗ trợ từ các nhóm vận động xã hội về LGBT	43
Gia đình chấp nhận, ủng hộ và bảo vệ	44
Sống tích cực, sống tự hào	44
Đời sống tình cảm được cải thiện	45
3. LỰA CHỌN CÔNG KHAI - LỜI KHUYÊN TỪ NHỮNG NGƯỜI TRONG CUỘC	47
LỜI KẾT	55
TÀI LIỆU THAM KHẢO	58

Nghiên cứu định tính về công khai xu hướng tính dục được thực hiện trong tháng 3 và 4 năm 2016 tại ba thành phố Hà Nội, Huế, và Thành phố Hồ Chí Minh. Với mục đích mang lại một bức tranh đương đại về trải nghiệm và các vấn đề liên quan đến việc công khai xu hướng tính dục nhằm tập hợp những lời khuyên và bằng chứng tham khảo dành cho những người đang cân nhắc lựa chọn công khai và những người quan tâm, nghiên cứu tập trung phân tích câu chuyện chia sẻ của 18 LGBT trẻ tuổi xoay quanh trải nghiệm và những suy nghĩ của họ về việc công khai xu hướng tính dục.

Những nội dung phân tích và phát hiện chính của nghiên cứu bao gồm:

- LGBT trẻ tuổi ngày nay có tiếp cận đến thông tin, các nhóm và tổ chức hỗ trợ, và môi trường cởi mở hơn khiến họ có điều kiện để tìm hiểu, hiểu và xác định xu hướng tính dục và bản dạng giới của mình sớm hơn. Từ đó tạo dựng được sự tự tin, lòng tự tôn, và nhu cầu công khai xu hướng tính dục rõ ràng hơn.
- Trải nghiệm với việc công khai đa dạng, phong phú, khác biệt tùy theo bối cảnh văn hoá xã hội vùng miền, sự chuẩn bị kiến thức và tinh thần của chính bản thân người LGBT, hoàn cảnh gia đình, và các tác nhân bên ngoài khác.
- Bên cạnh những yếu tố tích cực thúc đẩy mong muốn công khai (sự tự tin, kiến thức, khát khao sống thật, môi trường thân thiện, sự sẵn có của các nguồn hỗ trợ), vẫn còn tồn tại nhiều yếu tố ngăn cản quyết định công khai (những quan điểm khắt khe về LGBT, thực trạng kỳ thị và phân biệt đối xử, những chuẩn mực về gia đình và giới, và những lo ngại về rủi ro liên quan đến công khai).

Những lời khuyên dành cho người đang cân nhắc công khai từ chính những người trong cuộc: những điều gì cần phải tính đến để lựa chọn công khai trở thành lựa chọn đúng đắn và an toàn.

Những ngày đầu tháng 3 năm 2016, hãng đồ ăn nhanh nổi tiếng toàn cầu Mc Donalds tung ra một mẫu video quảng cáo nhắm đến thị trường Đài Loan. Đoạn video quảng cáo ngay sau đó đã nhanh chóng trở thành hiện tượng chia sẻ trên Internet không chỉ ở Đài Loan mà trên hầu khắp các nước Châu Á, trong đó có cả Việt Nam. Video này được chia sẻ ở hầu khắp các trang, các nhóm mạng xã hội, thậm chí còn được giới thiệu trên một số trang tin nổi tiếng dành cho giới trẻ. Sự bất ngờ và thú vị mà mẫu quảng cáo này mang lại chính là câu chuyện âm áp và cảm động giữa hai cha con - Người thanh niên rụt rè thô lộ với người cha của mình qua thông điệp ghi trên ly cà phê ‘con thích con trai’, và phản ứng của người cha sau khoảnh khắc bất ngờ và bối rối, cảm chiếc ly lên ghi thêm dòng chữ ‘cha chấp nhận’ vào trước dòng chữ của người con.

Trên khắp các trang mạng chia sẻ video, các mạng xã hội, hội nhóm trên mạng, ngày càng có nhiều người trên thế giới đăng bài chia sẻ câu chuyện bộc lộ xu hướng tính dục của mình một cách công khai.

Các trang tin nổi tiếng dành cho giới trẻ hiện nay đã có chuyên mục riêng cho chủ đề LGBT, và đăng những bài viết truyền cảm hứng cho việc công khai xu hướng tính dục. Hãy lấy ví dụ một vài câu chuyện mà báo đã đăng (Hà, 2016):

Vì một vài lý do mà tôi rất sợ việc come out với anh trai, dù tôi biết là anh chẳng có định kiến gì đâu. Một hôm, vào lúc 10 giờ tối, tôi đã gửi cho anh một tin nhắn dài quá mức cần thiết. Tôi im lặng nhìn vào màn hình điện thoại trong sợ hãi khi thấy dòng chữ “đã gửi” biến thành “đã đọc lúc 10:02” và thấy anh đang gõ gì đó, nhưng rồi anh ngừng lại. Tôi nghe tiếng chân anh bước lên lầu, rồi anh mở cửa phòng tôi và nói “Anh không biết em mong anh nói gì, nhưng anh không quan tâm rằng em thích ai. Em là em gái anh và anh yêu em,” thế là tôi bắt đầu khóc. Sau khi ôm tôi độ khoảng 5 phút, anh nói “Nếu đứa nào trêu chọc em vì chuyện này thì em cứ nói với anh. Anh sẽ kết liễu chúng nó.” Tôi yêu anh trai tôi. - Madeline Melton

Một người bạn của tôi đặt một lọ vòng tay có biểu tượng chuyển giới cho nhóm người chuyển giới chúng tôi. Tôi đeo nó về nhà. Mẹ hỏi tôi ngày hôm nay thế nào. Sau vài phút thì mẹ nhận ra cái vòng và hỏi về nó. Tôi nói với mẹ là tôi từ chối hệ thống phân chia hai giới nam - nữ, tôi không xác định, vân vân. Và chúng tôi cứ thế sống tiếp. - Tom Fedrick

Khi chúng tôi đang mở quà trong lễ Giáng sinh, đứa em họ tôi bảo rằng thằng nào đồng tính mới đòi khuyên tai, thế là tôi lỡ miệng hét lên: “Tao thích đàn ông đấy!” từ trong bếp và công khai với tất cả mọi người. Dĩ nhiên ghen luôn miếng bánh còn bà tôi thì nói “Đứa thú năm rồi đó”. Nhưng mọi người đều rất vui vẻ. - Miguel Hernandez

Năm 2016, giới trẻ ở Việt Nam nhắc nhiều đến come out (công khai xu hướng tính dục) trên các không gian mạng, trên các kênh thông tin dành cho họ, họ bàn luận về chủ đề này một cách cởi mở và trực diện. Những mẫu quảng cáo, những câu chuyện đầy cảm hứng được chia sẻ kia liệu có phản ánh phần nào những trải nghiệm của LGBT ở Việt Nam ngay lúc này? Hay liệu chúng có đang là những bài học, những khuôn mẫu mới để họ làm theo? Những gì đang diễn ra với LGBT trẻ tuổi ở Việt Nam ngày nay có gì khác biệt?

Với những câu chuyện được ghi chép từ 18 người LGBT độ tuổi từ 19 đến 33 tại ba thành phố Hà Nội, Hồ Chí Minh, và Huế, báo cáo nghiên cứu này mong muốn mang lại một lát cắt đương đại về trải nghiệm với việc công khai xu hướng tính dục của những người LGBT trẻ tuổi ngày nay.

MỤC ĐÍCH VÀ CÂU HỎI NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu định tính về trải nghiệm với việc công khai xu hướng tính dục nhằm: Mô tả lại những trải nghiệm về công khai xu hướng tính dục của LGBT trẻ tuổi ở Việt Nam để từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm cho những người đang trong giai đoạn cân nhắc lựa chọn công khai.

Để làm được điều này, nghiên cứu tập trung trả lời những câu hỏi sau:

- Những yếu tố nào tác động đến sự công khai của LGBT ở Việt Nam ?
- Việc công khai tác động như thế nào đến cuộc sống của LGBT và gia đình trong xã hội Việt Nam đương đại?
- Những điều kiện nào đảm bảo cho việc công khai mang lại kết quả tích cực và giảm thiểu rủi ro cho LGBT ở Việt Nam?

PHẠM VI

Quá trình tiến hành nghiên cứu thực địa, phỏng vấn trực tiếp được tiến hành trong tháng 3 và tháng 4 năm 2016 tại ba thành phố Hà Nội, Huế, và TP Hồ Chí Minh. Những nội dung phân tích của báo cáo sẽ nằm trong không gian kinh tế, văn hoá, xã hội ở ba địa phương này, hoặc một phần nào đó phản ánh những câu chuyện có thể xảy ra ở các thành phố lớn.

Những câu chuyện công khai được nhắc đến có thể bao hàm công khai trong nhiều bối cảnh khác nhau: trong gia đình, trường học, nơi làm việc, hay cộng đồng. Tuy nhiên, báo cáo tập trung phân tích cụ thể hơn về công khai với gia đình. Trong một chừng mực nhất định, các thảo luận về bối cảnh công khai khác cũng được đưa vào nội dung báo cáo.

PHƯƠNG PHÁP

Nghiên cứu tiến hành dựa trên phương pháp định tính, với phỏng vấn sâu là hình thức thu thập thông tin chủ đạo.

Ở mỗi thành phố, sáu người tham gia được lựa chọn, liên hệ để hẹn gặp phỏng vấn. Việc tìm người tham gia được tiến hành dựa trên bản đăng ký tham gia nghiên cứu được chia sẻ trên trang web của iSEE. Việc lựa chọn được tiến hành đảm bảo sự đa dạng về xu hướng tính dục và bản dạng giới, hiện đang sinh sống tại thành phố nghiên cứu, và trên 18 tuổi.

Ở Huế, do không có đủ số lượng người đăng ký tham gia nghiên cứu thông qua trang web, phương pháp trái tuyết lăn đã được áp dụng nhằm tìm kiếm đủ số lượng người tham gia.

Hà Nội	Huế	Thành phố Hồ Chí Minh
1 Song tính nữ	1 đồng tính nữ	4 đồng tính nam
1 chuyển giới nam	1 song tính nữ	1 đồng tính nữ
2 đồng tính nam	1 nữ, người yêu của chuyển giới nam	1 song tính nam
2 đồng tính nữ	2 đồng tính nam	
	1 chuyển giới nam	

Tất cả các phỏng vấn được tiến hành tại địa điểm đảm bảo an toàn cho cả nghiên cứu viên và người tham gia, được ghi âm cùng với sự đồng thuận của người tham gia bằng văn bản.

Tất cả các phỏng vấn được chuyển thành văn bản, mã hoá và thay đổi thông tin định danh, định vị, được phân tích theo nhóm chủ đề phục vụ cho việc viết báo cáo. Để độc giả tiện theo dõi, nhóm nghiên cứu sử dụng tên giả cho tất cả người tham gia.

KHUNG KHÁI NIỆM

Định nghĩa Công khai: Quá trình nhận diện và thừa nhận xu hướng tính dục hoặc bản dạng giới của chính mình và thể hiện, chia sẻ cho người khác biết. Trong tiếng Anh từ tương đương là come out (động từ) hoặc coming out (danh từ), là từ được dùng khá phổ biến ngay cả ở các quốc gia và cộng đồng không nói tiếng Anh. Trong tiếng Việt có những cách dịch khác của từ “come out/coming out” như lộ diện, bộc lộ (Trung tâm ICS, 2013).

Từ năm 1979, một trong những lý thuyết căn bản về phát triển nhận diện gay và lesbian đã được nhà tâm lý học Vivienne Cass xây dựng, gọi tên là mô hình nhận diện Cass (Cass identity model) (Cass, 1979). Trong mô hình này, bà liệt kê 6 giai đoạn của quá trình một người đồng tính nhận ra đến hoà nhập với xã hội xung quanh. Sáu giai đoạn này bao gồm: 1, Giai đoạn bối rối; 2, Giai đoạn so sánh; 3, Giai đoạn chấp nhận; 4, Giai đoạn thừa nhận; 5, Giai đoạn tự hào, và 6, Giai đoạn hoà nhập.

Ngày nay, các tổ chức và nhóm làm về quyền LGBT thường sử dụng một mô hình rút gọn sau đây về 3 giai đoạn trong quá trình công khai:

Nhìn nhận bản thân: Đây là khoảng thời gian khởi đầu – khi bạn bắt đầu đặt những câu hỏi cho mình, tiến dần đến bước công nhận bản thân và cân nhắc xem có nên nói cho những người quanh mình biết hay không.

Công khai: Đây là khoảng thời gian bạn lần đầu tiên trò chuyện, chia sẻ với mọi người về xu hướng tính dục hay bản dạng giới của bạn. Những người đó có thể là gia đình, bạn bè, đồng nghiệp, bạn học,...

Sống cởi mở: Đây là khoảng thời gian từ sau những lần trò chuyện, chia sẻ đầu tiên của bạn với mọi người. Với cả những người thân và người mới quen, bạn chủ động hơn trong việc tâm sự về cuộc sống đời thường của một người LGBT, tùy theo nơi chốn và thời điểm mà bạn chọn.

Cũng theo như khung lý thuyết trên, các chủ đề phân tích thích hợp cho các nghiên cứu về tiến trình công khai thường bao gồm việc xác định nhận dạng, bộc lộ bản thân, và hoà nhập với xã hội. (Trung tâm ICS, 2013)

Một số nghiên cứu về sức khoẻ tinh thần trên thế giới đã chỉ ra những rủi ro và lợi ích của việc công khai xu hướng tính dục (Corrigan & Matthews, 2003) (xem bảng)

Lợi ích	Rủi ro
Những lợi ích về tinh thần - Nâng cao lòng tự tôn - Giảm lo âu, phiền muộn	Những tác hại về mặt cơ thể Có thể bị xã hội, người xung quanh lánh tránh
Kết thúc các hành vi gây rủi ro Tạo điều kiện phát triển các mối quan hệ cá nhân Củng cố quan hệ với các thiết chế quan trọng, ví dụ như nơi làm việc	Xã hội không chấp nhận

Những nghiên cứu về LGBT ở Việt Nam gần đây chỉ ra rằng, tỷ lệ người đồng tính công khai còn khá thấp. Ví dụ như điều tra năm 2009 của iSEE với nhóm đồng tính nam cho thấy chỉ có 2,5% số người được hỏi cho biết họ công khai xu hướng tính dục của mình một cách hoàn toàn, trong khi có đến 35% gần như hoàn toàn bí mật, tỷ lệ còn lại là những người công khai tùy vào hoàn cảnh. Những lý do được đưa ra cho việc bí mật xu hướng tính dục bao gồm: những lo sợ bị xã hội kỳ thị, sợ gia đình không chấp nhận, sợ bị trêu chọc, bắt nạt, sợ bị mất việc, hoặc đơn giản là thấy không cần thiết phải công khai (iSEE, 2009). Nghiên cứu với nhóm nữ đồng tính vào năm 2012 cũng chỉ ra những tỷ lệ khá cao các gia đình không biết về xu hướng tính dục của con gái. Những nghiên cứu này ghi nhận những điều kiện có thể khuyến khích người LGBT sống thật bao gồm: xã hội bớt kỳ thị, cha mẹ thực sự hiểu và chia sẻ, sự độc lập về kinh tế, có được người bạn đời để chia sẻ cam kết lâu dài. (iSEE, 2012)

Quay trở lại với mô hình của Cass (1979), nhìn nhận bản thân chính là khoảng thời gian đầu tiên của tiến trình công khai. Trong khoảng thời gian này, các cá nhân LGBT thường nhận biết hoặc nhớ lại những ký ức về hành vi, trải nghiệm của mình, từ đó đặt ra những thắc mắc, những câu hỏi về bản thân, để từ đó dần tiến đến bước hiểu và công nhận bản thân. Một số người trong giai đoạn này cân nhắc xem có nên chia sẻ với những người xung quanh hay không.

Trong bối cảnh phát triển và hội nhập kinh tế, văn hoá, xã hội như ở Việt Nam hiện nay, các bạn LGBT trẻ tuổi dường như trải nghiệm nhìn nhận bản thân khá sớm và khá dễ dàng khi đi tìm định nghĩa về mình do sự sẵn có của thông tin, các sản phẩm truyền thông, báo chí, diễn đàn, hay các tổ chức vận động xã hội.

DẤU MỐC ĐẦU TIÊN

Đa phần người tham gia nghiên cứu cho biết họ nhận ra những đặc điểm xu hướng tính dục của mình từ khá sớm, tuy nhiên, việc họ có thể hiểu và gọi tên được những đặc điểm đó có thể rất lâu sau, khi họ trưởng thành hơn, mới diễn ra. Theo dòng ký ức, có những người có thể nhớ lại những sự kiện thể hiện được những đặc điểm xu hướng tính dục của mình từ khi còn là những cô bé, cậu bé học sinh tiểu học. Những ký ức này thường bao gồm thói quen, sở thích với những trò chơi, trang phục, hay những tình cảm yêu thích đặc biệt mà họ cảm nhận khi đó:

Ví dụ như một bạn nam ở TP HCM đã cảm nhận được tình cảm yêu thích đặc biệt của mình với một bạn nam khác khi còn là học sinh tiểu học, và đây cũng là kỷ niệm đầu tiên đánh dấu những bước ngoặt tự hiểu mình của chính bạn về sau này.

“Cũng nhớ, lúc đó lúc mà mình biết là mình thích nam thì là cũng nhỏ lắm, hồi đó chắc năm lớp ba lớp bốn gì đó, hồi đi học võ, thích một bạn nam ở trong lớp [...] Thì em học ở trong lớp nhỏ nhỏ đấy xong em rất thích đi với bạn đó hoài, học xong em theo bạn đấy đi về nhà, em lần lần đi theo, kiểu rình mò người ta, để em biết là bạn đang ở đâu...”

(Linh, nam, 26 tuổi, TP HCM)

Hoặc với một bạn nam khác, cũng ở TP HCM, ký ức đó lại về sự quan tâm đặc biệt đối với phim ảnh:

“Hồi nhỏ lúc mà chừng cấp một, lúc đó thì em xem phim thì thấy mấy diễn viên nam đóng thì em cũng thấy sao mình thích mình coi diễn viên nam hơn, thích coi những cái đó mình thấy khoái, mình coi hoài mình không biết nó là cái gì nữa.”

(Dũng, nam, 20 tuổi, TP HCM)

Những câu chuyện tương tự cũng được chia sẻ từ các bạn nữ, ví dụ như câu chuyện

của một bạn đồng tính nữ ở Hà Nội. Sự ưa thích, quan tâm đặc biệt với các bạn cùng giới thể hiện từ khi bạn còn trong độ tuổi tiểu học, mặc dù khi đó bạn chưa thể định nghĩa rõ ràng được điều đó là tại sao:

“Em nhận ra là em chỉ thích các bạn nữ từ rất sớm nhưng mà em hoàn toàn không có một cái định nghĩa trong đầu hay em cũng không hề nghĩ chuyện đấy nó là sai hay cái gì cả. Em còn nhớ là em viết thư tỏ tình cho một chị từ hồi em học lớp một [...] đương nhiên em cũng thấy ngại, em cũng thấy cái việc rằng là tại sao mình lại viết thư cho chị ấy, mà em ngại đến mức em không dám đưa thẳng mà em phải nhờ một bạn [...] ý của em là cái cảm xúc là nó đã có từ thời đấy, bây giờ em nhớ lại thì kể cả từ hồi em học mẫu giáo các thứ em rất chơi thân với các bạn nữ không phải vì là con gái chơi thân với nhau mà em thực sự là em để ý rất thích các bạn ấy.”

(Phương, nữ, 27 tuổi, Hà Nội)

Với một số người khác, ký ức về những đặc điểm tính dục thể hiện qua biểu hiện về ngoại hình, cử chỉ, sở thích từ khi còn nhỏ tuổi:

“Còn nếu mà từ trước nữa thì là nó đã, bố mẹ có kể và mình cũng có nhớ, thì nói chung là mình cũng có sự thể hiện bản thân mình là người đồng tính từ trước từ hồi bé rồi, thứ nhất là hồi bé thì nói chung là không, ngoại hình thì không được nam tính lắm cho nên là cũng hay bị mọi người trêu các thứ rồi bạn bè, đi học cũng hay bị bạn bè trêu.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Với nhóm chuyển giới, những ký ức về tuổi thơ gắn liền với các đặc điểm về ngoại hình, tính cách, sở thích càng rõ nét hơn:

“Em cảm thấy không làm con gái, lúc nào cũng chơi trò con trai, mặc quần áo con trai, cắt tóc các thứ [...] mẫu giáo đấy, từ mẫu giáo đở lên cho đến tầm lớp sáu lớp bảy, thì em bắt đầu đến tuổi dậy thì nhà em bắt đầu để ý em thử đổi đi nhưng em không đổi được, con không chịu được, có một thời gian thì bắt em để tóc dài, để tóc dài được khoảng hơn một năm...”

(Hà, chuyển giới nam, 25 tuổi, Hà Nội)

Những biểu hiện về ngoại hình hay hành vi có thể được nhận ra từ khi còn rất nhỏ tuổi, tuy nhiên, để chính thức hiểu về mình, những người LGBT trẻ tuổi thường phải trải qua một thời gian trầm trở về bản thân, tìm hiểu, và trải nghiệm để có thể hiểu, chấp nhận, và gọi tên được xu hướng tính dục của mình. Với mỗi người, quá trình hiểu và chấp nhận bản thân xảy ra rất khác nhau tùy thuộc vào bối cảnh nơi sinh sống, gia đình, và sự tiếp cận thông tin cũng như hỗ trợ của người đó. Tuy nhiên, những câu chuyện chia sẻ trong khuôn khổ nghiên cứu này có thể cho biết một số tình huống thường gặp.

RUNG ĐỘNG ĐẦU ĐỜI

Những rung cảm đầu đời, ‘tình yêu đầu’, chính là chỉ báo phổ biến nhất cho các bạn LGBT trẻ tuổi tự định nghĩa xu hướng tính dục của mình. Trải nghiệm những rung cảm, đấu tranh với chính bản thân, thổ lộ, chấp nhận, hay rất nhiều những cung bậc cảm xúc mà họ nhận được từ ‘mối tình đầu’ đã giúp nhiều bạn trẻ LGBT trả lời được câu hỏi ‘tôi là ai?’.

Sống và lớn lên trong những môi trường nơi mà tình cảm, tình yêu nam nữ luôn là số đông và chuẩn mực, rất nhiều bạn trẻ LGBT đã trải nghiệm với tình cảm dị tính trước khi lần đầu cảm nhận được sự rung cảm với người cùng giới, như một bước ngoặt cho việc tự xác định bản thân. Giống như câu chuyện sau đây của bạn nữ 23 tuổi hiện đang sinh sống tại TP HCM khi nhớ lại cảm xúc của mình khi lần đầu tiên trong đời bị rung động bởi một người bạn cùng giới:

“Bạn này chuyển về lớp em học chung, ngồi cạnh em, rồi đến cái lúc mà em phát hiện ra thích bạn ấy thì em nghĩ chắc mình ngộ nhận đó [...] càng ngày thì có cảm thấy mình không có thích mấy người bạn trai của mình nữa [...] khi mà em vô lớp thì em thường có thói quen là em thường gọi tên, chứ em không có gọi mày tao cái gì đó, thế em nhớ cái lúc mà em nhớ em gọi bạn là Thanh thì khi mà bạn quay lại bạn lại nói là ‘anh đây em’, bạn không có gọi mình gọi tên, xong từ đó bạn cứ xưng là anh em, làm em bất ngờ đó, [...] bạn là người chủ động có hành động chẳng hạn như là nắm tay hoặc là kéo em lại, làm những hành động giống như là nam nữ làm với nhau vậy đó, thì em không có cảm thấy như là khi nghe người ta nói con gái nắm tay nhau thấy ghê ghê hay gì, em lại thấy vui vẻ hoạt bát hơn khi mà ở bên bạn ấy.”

(Mai, nữ, 23 tuổi, TP HCM)

Những rung cảm đầu đời chính là chỉ báo hữu hiệu cho các bạn trẻ để các bạn nhận ra được xu hướng tính dục của mình. Chia sẻ của bạn nam người Huế cũng cho thấy điều tương tự

“Cũng ngồi với một thằng, cũng là nam, thì mình cũng chơi với nhau, thì cái lúc mà kiểu quan tâm rồi đấy, rồi khi về nhà thì suy nghĩ cái đó làm rãng mà rữa, nó khác chi mà thấy khác thường, rồi sau là tìm về vì là mình thích cái chi con người hần đó, thích rồi là thích nói chuyện, rồi có lúc là nói chung thích gần [...] Thì khi mà kiểu em bị mấy đứa bạn chụp lại đấy, kiểu là bênh vực đấy, thế là cảm giác được, em tự nhiên là thấy ấm áp...”

(Lâm, nam, 19 tuổi, Huế)

Câu chuyện của bạn nữ sau đây cũng là một ví dụ cho tình cảm đầu đời chính là tác nhân quan trọng giúp bạn hiểu về bản thân:

“Thì từ bé em không có tình cảm đặc biệt với ai nên là em không nhận ra cho đến khi em có một đứa bạn thân [...] vừa gặp một cái là mình cảm giác muốn gần bó với nó đấy. Cái lúc mà mình gặp nó mình cảm thấy nó yêu mình [...] thời điểm đấy thì em chỉ nghĩ là em cảm thấy nó hút mình, cảm thấy bạn đấy hút mình thôi. Sau một thời gian thì hai đứa thân nhau, được tầm hai năm, [...] khi đó bọn em cũng có ngờ ngờ ra kiểu, giống như cảm giác của mình với

bạn kia nó không, nó không đơn thuần là bạn bè đấy. Khi biết tin bạn ấy sắp đi du học thì mình mới dần nhận ra giống như cảm giác của mình đây [...] trước khi làm hồ sơ thì bạn ấy có tỏ tình với em đấy, thì hóa ra là bạn ấy cũng thích em [...] bạn ấy không ngờ là em thích bạn ấy.”

(Khánh, nữ, 19 tuổi, Huế)

Đón nhận những rung cảm đầu đời, với một số bạn trẻ, chính là tác nhân quan trọng nhất để các bạn hiểu và chấp nhận chính mình. Bạn sinh viên nam ở Huế này mặc dù rất e dè về bản thân, luôn có tâm lý muốn khép kín về mình, tuy nhiên, khi bạn đón nhận tình cảm từ một người cùng giới, với bạn ấy, đó cũng là thời điểm bạn thừa nhận với chính bản thân mình là ai:

“Vì bữa đó em, có một người họ thích em họ nhìn em là họ biết em như rứa, họ biết về bên ngoài đó, họ thích em thì bắt đầu em mới biết, mà họ thích em thì em mới biết, khám phá bản thân em và em tự nhiên yêu họ đấy [...] Thì họ nhìn em là mắt hai buổi, rồi họ mới nhìn em, họ nhìn em thì họ biết em như thế, thì họ thì lúc đấy em cũng biết họ là gay, xong mới nhắn tin cho em, lâu ngày thì họ hỏi em, họ hỏi em thì em một phần nào đó em biết họ là rứa rồi chứ, em không trả lời chuyện đó, xong một thời gian lâu nữa không nói chuyện với nhau nữa, em mới chấp nhận, xong vài bữa đi chơi với nhau thì bọn em chấp nhận.”

(Kiên, nam, 20 tuổi, Huế)

Như một người tham gia chia sẻ “anh người yêu ấy thì là người, là người giúp cho mình nhận ra được bản thân mình nhiều hơn” (Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội), đa phần người tham gia trong nghiên cứu này đều cho biết những định nghĩa về xu hướng tính dục của bản thân được xác định chính từ những mối quan hệ tình cảm mà họ trải qua. Một câu chuyện tương tự cũng diễn ra với bạn nữ ở Hà Nội sau đây, cô gái trẻ tuổi này cũng đã trải qua một thời gian dài với những băn khoăn về bản thân cho đến thời điểm chính thức xác định được tình cảm với người con gái khác đầu tiên trong đời.

“Từ trước đến giờ em cũng chỉ nghĩ là chỉ thích con trai thôi, cũng chưa yêu ai bao giờ, cho đến khi cách đây hơn một năm, tháng 7 năm 2014 em đi làm thêm ở một quán ăn nhanh em gặp bạn ấy. Ban đầu cũng chẳng nghĩ gì đâu, em chỉ thấy bạn ấy rất đẹp trai, [...] cũng không có tình cảm nhiều xong đến lúc bạn ấy tỏ lộ tình cảm với em thì em [...] tức là bắt đầu mình có cảm giác rồi là mình thích bạn ấy. Thì bắt đầu mới tìm hiểu về mình nhiều hơn, cũng phải mất một năm, một năm để tìm hiểu về mình xem mình là ai, cũng hơi khó khăn một tí. Bởi vì đầu tiên thì em cũng nghĩ là hay là mình thích con gái, xong em ngồi em nghĩ em bảo không có thể thích con gái nữ tính được, cố để ý đến các bạn gái nhưng mà em không thể thích được các bạn ấy, nên là cũng phải mất một thời gian cũng dài dài em về em tìm hiểu về mình [...] tìm hiểu thì em mới biết đến cộng đồng người LGBT, thì em mới biết là thế nào, và gu của em là thế nào.”

(Liên, nữ, 22 tuổi, Hà Nội)

Với một số người khác, tiếp sau những trải nghiệm về tình cảm, trải nghiệm về tình dục chính là chỉ báo sau cùng để giúp họ khẳng định với chính mình về xu hướng tính dục và bản dạng của bản thân:

“Đó là lần đầu tiên mình quan hệ với một bạn nam khác, nhưng mà lần này thì cái cảm giác sau đấy nó không còn là ghê tởm hay là cái gì nữa, thì lúc đấy mình nghĩ là cái lúc mà mình thừa nhận là mình là dân đồng tính [...] tức là trước đây bao giờ mình cũng sợ, mình có cảm giác như là tất cả các cảm xúc của mình người con trai đấy là do cái sự kiện trong hồi nhỏ đó [bị một người anh họ lạm dụng] nó quyết định đến, tức là nó gây cho mình ám ảnh đấy, nhưng mà đến khi mà mình với bạn đó, xong rồi một lúc sau thì mình cảm thấy nói chung là thoải mái, không có cái gì ấy cả, đó là sau lần đấy xong rồi nói chuyện với bạn đó đó là lần đầu tiên mà mình reply (trả lời) vào các các fanpage của Táo Xanh với cả nói chung là các trang mà nó có thông tin, thì lúc đấy bắt đầu mình tìm hiểu dần, càng ngày mình càng tìm hiểu thêm.”

(Mạnh, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

TỪ BẮN KHOẢN ĐẾN CHẤP NHẬN BẢN THÂN

“Cái cảm giác nó hơi sợ sợ, cảm giác giống như là một mình đứng lẻ loi mình không có biết” (Hải, 21 tuổi, nam, TP HCM) – là cảm xúc phổ biến với nhiều bạn trẻ khi lần đầu nhận ra những đặc điểm về xu hướng tính dục của mình thông qua những rung cảm đầu đời. Có vô số những thắc mắc, những câu hỏi các bạn đặt ra về bản thân, về gia đình, về cuộc sống tương lai của mình.

Nhận ra những tình cảm đặc biệt trong giai đoạn này luôn đi kèm với tâm trạng bồn chồn và cảm xúc xáo trộn.

“Dạ cảm xúc của em lúc đó là bồn chồn, sau đó thì em nghĩ chắc là em ngộ nhận, tính cách hồi em đi học thì khá là khép kín, thành ra em nghĩ là giống như lần đầu tiên gặp một người mà thân với em như vậy thì chỉ là bạn thân thôi [...] thì những người bạn thân khác chắc là cũng có hành động như vậy nên em về em có hỏi chị gái em, xong chị ấy nói thấy ghê đầu có đầu.”

(Mai, nữ, 23 tuổi, TP HCM)

Không những bồn chồn về bản thân mình, họ còn bồn chồn liệu người bạn mà họ yêu thích có thể chấp nhận được tình cảm đó hay không. Lo sợ bị từ chối hay mất đi tình cảm bạn bè, nhiều người lựa chọn lảng tránh hoặc phủ nhận tình cảm của chính mình.

“Đôi khi mình tưởng là mình thân với nó và mình không biết là, sau mới biết, mình cũng suy nghĩ bậy bạ rồi buồn đấy, mình không biết là mình bị rằng nữa, sau em lên mạng em đọc thì em mới biết là mình sao, từ khi là biết rồi, thì cũng không dám nói chuyện với bạn đấy, vì em sợ bạn biết em như rứa thì bạn không chơi với em nữa.”

(Kiên, nam, 20 tuổi, Huế)

“Khi mà biết mình tự đứng tim đập nhanh hơn khi mà gần họ đấy, về nhà mới suy nghĩ vì đâu mình lại không thích con gái mà mình lại thích con trai, vì đang có mấy con bên ngoài đang thích, thì khi mình có buồn rằng mình không kiếm con mô đi, suy nghĩ giờ đến khi mà có lần con bạn em, bạn em nói em có gay hoặc gì [...] cũng không thích lắm, thì khi đó về là tự nói là bên còn xa

thằng đấy ra, mình chỉ việc là thích con gái thôi không thích con trai, mà từ ngày lên là em bắt đầu xa, xa nó ra, mặc dù cũng buồn nhưng thôi cứ tạm xa là tốt nhất.”

(Lâm, nam, 19 tuổi, Huế)

“Từ lúc mà có thể từ lúc bạn ấy bày tỏ tình cảm với em là bắt đầu em thấy hơi hoang mang về mình một tí [...] lúc em bắt đầu nhận ra em có tình cảm với bạn ấy em thấy hoang mang. Phải đến mất nửa năm [...] Cũng từ lúc em từ chối bạn ấy hai lần thì bạn ấy cũng không muốn gặp mặt em nhiều, tránh luôn đấy, nhưng mà sau đấy thì em cảm thấy gần như kiểu em không chấp nhận việc đấy, thế là em lại tìm bạn đấy...”

(Liên, nữ, 22 tuổi, Hà Nội)

Trong phạm vi nghiên cứu này, có thể nhận thấy cách mà các bạn trẻ LGBT ngày nay đổi mặt và vượt qua giai đoạn băn khoăn trăn trở về bản thân tương đối nhanh và tích cực, thể hiện bằng những câu chuyện chia sẻ về cách mà họ chủ động đi tìm lời giải đáp về bản thân mình. Khác với những gì mà nhiều nghiên cứu, tài liệu trước đây nói về những vấn đề khi xác định xu hướng tính dục của bản thân của người LGBT lớn tuổi hoặc thuộc thế hệ trước, các bạn LGBT trẻ tuổi ngày nay thường chủ động tìm kiếm thông tin, tìm hiểu kiến thức để tự hiểu và định nghĩa về mình. Có rất nhiều điều kiện đã tác động tích cực đến quá trình này, đặc biệt phải kể đến sự phát triển và sẵn có trong việc tiếp cận đến thông tin và kiến thức thông qua Internet. Tiếp cận đến Internet không những giúp các bạn trẻ có thể tìm kiếm và chọn lọc thông tin kiến thức mà còn giúp họ kết nối được đến các nhóm bạn bè, đồng minh và cộng đồng LGBT một cách dễ dàng hơn.

Internet là nguồn tìm kiếm phổ biến, dễ dàng đối với các bạn LGBT trẻ.

“[...] sau lên mạng em đọc thì mới biết là mình sao, từ khi biết rồi thì cũng không dám nói chuyện với bạn đấy, vì em sợ bạn biết em như rứa thì bạn không chơi với em nữa. Sau đấy em có lên mạng, em có tìm hiểu, thì em là biểu hiện của người đồng tính rồi [...] Với lại lúc đó là em cũng được coi mấy bộ phim ngắn rồi [...] Xem bộ phim ngắn về cái chủ đề đấy [...] trên trang Táo Xanh đấy. Đọc truyện come out rồi chuyện biết gì trong tình yêu đấy, mấy chuyện, mấy chuyện tình yêu, mấy phương pháp đấy.”

(Kiên, nam, 20 tuổi, Huế)

Khi tìm kiếm, tiếp cận đến kiến thức về đa dạng tính dục, điều đầu tiên các bạn trẻ nhận được là cảm giác an tâm vì biết được vấn đề của mình không phải là lẻ loi, duy nhất mà còn có nhiều câu chuyện, hoàn cảnh tương tự khác đã và đang diễn ra ở khắp nơi. Những chia sẻ, lời khuyên mang tính tích cực, truyền cảm hứng cũng mang lại tác động tốt đến họ, khiến họ có thể nhanh chóng hiểu và chấp nhận xu hướng tính dục và bản dạng của mình:

“À cái đấy thì trên mạng cũng chỉ bảo là, bởi vì cái đợt em nhận ra cái tình cảm của mình đấy thì em cũng có tìm hiểu một chút thôi thì em chỉ biết là những người như em thì gọi là femme, còn những người như bạn ấy thì gọi là soft butch, chỉ có thế, còn tìm hiểu sâu hơn thì không.”

(Khánh, nữ, 19 tuổi, Huế)

“Em vô đọc truyện ở trong Táo Xanh, vô những câu chuyện đọc cảm thấy nó hay quá, ngày nào cũng đọc, đọc rồi mình cảm thấy như là mình lạc vô một cái thế giới hoàn toàn mới, thích khám phá bản thân mình, lúc đó cảm thấy rất là thú vị, rồi hồi đó tới giờ mình nghĩ chỉ có tình yêu giữa những người dị tính, còn lên Táo Xanh thì thấy tình yêu của những người đồng tính, mình thấy nó khác lạ, nó đặc biệt làm sao đó [...] lên tìm hiểu đọc chuyện nhiều thứ mới biết được phần nào mình là người đồng tính.”

(Dũng, nam, 20 tuổi, TP HCM)

“Đến năm lớp mười một khi mà có mạng Internet bắt đầu bùng nổ một chút thì bắt đầu có máy tính, có mạng rồi mới hay mày mò lên các website rồi tắt cả các thứ, thì mình có đọc, thì mình cũng có tự làm một vài bài trắc nghiệm cho bản thân mình. [...] hồi đấy là cái website đầu tiên mình bước chân vào của người đồng tính đó là boyvn.com, hồi đấy còn yahoo messenger thì mình có vào nói chuyện với cái anh admin của cái web đấy [...] để xem anh ấy nói gì, thì anh ấy bảo là anh cũng không thể xác định được chắc chắn hay không bởi vì em còn trẻ, nếu mà thông qua lời kể của em thì anh cũng sẽ không thể khẳng định em có phải là người đồng tính hay không, nhưng mà anh nghĩ là em có, có một phần nào đó.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

“Xong lúc bắt đầu em lên đại học thì bắt đầu tìm hiểu thêm thông tin, lúc đấy thông tin nó cũng ít lắm không có nhiều như bây giờ, lúc đấy em chỉ có lên các diễn đàn như kiểu lesking bạn gái rồi nói chuyện các bạn thôi, sau đó bắt đầu học đến tầm năm thứ ba, em tham gia các hoạt động thì mình tìm hiểu thêm kiến thức sau bắt đầu có chuẩn bị một cái kiến thức gì đấy như kiểu là để phòng thôi, để phòng bố mẹ có cái gì đấy thì có thể nói.”

(Hà, chuyển giới nam, 25 tuổi, Hà Nội)

Bên cạnh những không gian mạng, việc chủ động tham gia vào các cộng đồng, các nhóm LGBT để trò chuyện, trao đổi, và tiếp xúc với những người có kiến thức và kinh nghiệm cũng giúp các bạn trẻ có thể tự hiểu và gọi tên được xu hướng tính dục và bản dạng của mình.

“Em biết ở Sài Gòn và Hà Nội có cộng đồng, nhưng mà ở Huế này thì em chưa biết là có cộng đồng LGBT, khi mà ở trên ti vi là họ cũng có giới thiệu một phần hoạt động của cộng đồng LGBT khi đó thì em mới biết, rồi em lên Facebook tìm hiểu rồi tham gia. Lúc đầu đấy em cũng chỉ nghĩ là em thích nam thôi, nhưng sau khi em tham gia, một thời gian đầu thì em mới thấy là trong đó bisexual (song tính), khi đó em không nghĩ em là song tính, đến khi mà em có một bạn nữ cùng giới sau đó thì em mới biết [...] sau mà em đi tham gia hoạt động một số hoạt động câu lạc bộ đấy thì em lại có cảm giác là em thích một bạn nữ, mặc dù đó là thích thôi chứ không phải kiểu là nồng nhiệt cho lắm, như là cảm nắng thôi. Còn lúc đầu đó thì em cũng không biết, lúc đầu em nghĩ em là les, sau đó em mới nghĩ lại vì em cũng có thích, sau đó em mới nhờ mấy anh chị trong cộng đồng đề tư vấn giùm, sau rồi họ nói là vì lúc đó nói em là bisexual, thì khi đó em cũng có về tìm hiểu thì em cũng thấy cũng gần giống với em.”

(Giang, nữ, 19 tuổi, Huế)

“Khi em xuống thành phố năm lớp tám, thì cái lớp đầu tiên đây có mấy bạn gái em chơi với mấy bạn gái, thế xong em cũng biết, tại vì lúc đó em có hay đọc báo Hoa học trò với lại mấy cái báo gì đó, em cũng có thông tin chút ít về LGBT, nói chung lúc đó là cơ bản là em đã biết là em thích thế nào, với lại em cũng nói chuyện với mấy bạn nữ trong lớp các bạn cũng biết [...] Em hay nói chuyện với mấy bạn đấy về mấy bạn nam mà đẹp trai trong lớp, mình cũng nói thích thích như vậy đó, kiểu nói đùa nói chơi vậy đó, mấy bạn đó thấy cũng bình thường không nói chuyện gì đâu.”

(Tâm, nam, 26 tuổi, TP HCM)

“Năm lớp tám thì em tình cờ em coi được bộ phim công mặt trời. Phim đó thì nói về đời cuộc sống sinh viên ở trên đây thôi mỗi người mỗi hoàn cảnh khác nhau, [...] có cái bạn đó mới thích một cái bạn nam kia, như là đạo diễn viết kịch bản đó đó, rồi cái hai người thích nhau, thì em lúc đó là cái bộ phim đó là về đề tài đồng tính đầu tiên mà em coi đó, em thấy cái đó mà sao nó đặc biệt mà nó, mình thấy mình khoái nó [...] lúc đấy em cũng chưa biết LGBT là cái gì nữa, chưa biết là mình chưa biết mình, chỉ biết mình thích nam thôi chưa chưa biết rõ về cái kiến thức sâu hơn của nó, thì em mới lên mạng tìm hiểu, lúc đó thì nhà không có, chưa có Internet nữa, chưa có máy tính.”

(Dũng, nam, 20 tuổi, TP HCM)

“Sang lớp tám thì mình nhận ra là mình thích những bạn cùng giới với mình hơn, lúc đấy mình cũng sợ, mình cảm thấy hoang mang và mình chối bỏ, tới xong lớp mười hai thì lúc đó cái cảm giác mình thích nó mạnh mẽ hơn, xong rồi mình dần dần làm quen thì mình chấp nhận việc đó, [...] nhưng mà mình vẫn giấu gia đình, thì khi mà mình quyết định công khai với gia đình là tháng 11 năm 2008, và lúc đó sau khi mà mình xem cái bộ phim của Thái Lan xong bắt đầu bộ phim từ lúc xem xong bộ phim đó là cái lý do để mình lấy cái nick name của mình trên Facebook luôn, thì xem phim đó mình lên mạng mình tìm hiểu thông tin về phim đó, tình cờ mình biết đến cái trang web tình yêu trai Việt.”

(Minh, nam, 33 tuổi, TP HCM)

Một phát hiện đặc biệt trong nghiên cứu này cho thấy, với sự phát triển mạnh mẽ của phong trào LGBT trong những năm gần đây, nhất là tại các thành phố lớn như Hà Nội và TP HCM, dịch vụ hỗ trợ tư vấn của các tổ chức, các nhóm làm việc về LGBT hiện đã trở thành một nguồn cung cấp kiến thức, thông tin và hỗ trợ về tâm lý, tinh thần đáng tin cậy đối với các bạn LGBT trẻ tuổi. Có nhiều người cho biết họ đã tìm đến các dịch vụ này để nhận được tư vấn và thông tin kiến thức khoa học về giới, xu hướng tính dục và bản dạng giới, đồng thời, họ cũng khẳng định, những trao đổi này đã góp phần quan trọng trong việc tạo dựng sự tự tin và lòng tự tôn, làm bước nền vững chắc cho quá trình công khai của các bạn.

“Trong một lần em lên tìm hiểu thì em thấy cái website của ICS, hồi đó em tìm những cái tài liệu ở đó em đọc, đọc thì mình hiểu mình hơn nhưng mà cũng còn có nhiều chỗ khúc mắc, thì mình có lên thẳng ICS để nhờ tư vấn luôn. Lúc đó em nói dối ba là em bị bệnh, nói ba chở tới bệnh viện nhưng thực sự là mình, thế em nói ba ở dưới uống cà phê con lên nói chuyện với bác sĩ, thì lúc

đó em lên em gặp cái chị tư vấn, thì sau khi được chị tư vấn thì cũng hiểu bản thân mình hơn, thì cũng thấy không có thực sự lẻ loi kiểu như là đơn độc...”

(Hải, nam, 21 tuổi, TP HCM)

“Hồi đấy thì mình có, hầu như mình chỉ đọc tài liệu ở ICS. Với trong đợt Việt Pride ở trong Sài Gòn đấy, thì mình có nhận những cái tờ bướm về thông tin rồi. Thật ra là mình có đến ICS một lần để định xin tư vấn, nhưng mà hôm mình đến thì không biết sao ICS nghỉ hay đóng cửa hay thế nào đấy, chắc có hội thảo gì đó thì họ đóng cửa, hồi đấy mình cũng sợ lắm, kiểu gõ chỉ gõ mỗi một lần thôi sau không thấy trả lời thì thôi mình đi về, tuy nhiên đi về nhưng mà mình vẫn đọc tài liệu của bên đó, rồi đấy khi mà mình có người bạn thế thì cái bạn trai đấy thì nói chuyện với cả bạn đấy rồi cảm thấy thoải mái hơn đấy rồi mình tự come out, rồi mình cũng tự đọc tài liệu thôi, nhưng mà mấy cái tài liệu của bên đấy các thứ thì nó cũng gọi là hữu ích, tự mình đọc xong rồi tự mình làm thôi.”

(Mạnh, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Khi những cảm giác tiêu cực ban đầu đã qua đi, khi các bạn LGBT trẻ tuổi bằng cách này hay cách khác tiếp cận được thông tin khoa học, tham khảo sách báo, phim ảnh, nhận các dịch vụ hỗ trợ trên mạng hoặc tại các trung tâm tổ chức về LGBT, đó là lúc các bạn đã chấp nhận và ‘công khai’ với chính bản thân mình. Đây là một giai đoạn nền tảng quan trọng tạo dựng sự tự tin, lòng tự tôn, giúp cho các bạn hiểu và tôn trọng bản thân, có những lựa chọn tinh táo và tích cực cho chính cuộc sống của mình về sau với một tâm lý tích cực hơn:

“Em thấy là chính mình, thấy thoải mái hơn, muốn làm gì thì làm, thứ hai là mình cảm nhận cuộc sống nó tỏa ra một cái hướng mới nghĩa là mình không nhìn cuộc sống theo cái chiều là sinh ra chỉ có nam và nữ và mọi chuyện chỉ có đúng và sai, cái vấn đề nó không nhiều liên quan đến vấn đề giới tính nhưng mà nó liên quan nhiều tới cái quan niệm sống, em nghĩ là mình nhìn cuộc sống không chỉ có hai cực nhưng mà mình nhìn đa cực, nghĩa là em thấy ngoài cái tốt xấu còn có những cái vừa tốt vừa xấu, ngoài đẹp xấu có những người vừa đẹp vừa xấu, là có cái đẹp cái xấu, ngoài trai giữa nam và nữ còn có gay còn có rất là nhiều mình nhìn thấy cuộc sống nó nhiều màu sắc hơn và mình cảm nhận là mình cảm nhận cuộc sống nó đẹp hơn, nó phong phú hơn nhiều, và bản thân mình thấy cuộc sống của mình rất là thoải mái, nghĩa là bây giờ nếu mà ai không chấp nhận mình gay đây thì có thể đi ra, nhưng mà ai chấp nhận mình thì ok tới với mình, bây giờ bạn em cũng thế.”

(Hải, nam, 21 tuổi, TP HCM)

Hiểu và chấp nhận bản thân là một trải nghiệm ai cũng phải trải qua, có những người bước qua giai đoạn này một cách dễ dàng, có người khó khăn hơn. Tuy nhiên, một khi đã nhận thức được về bản dạng, xu hướng của chính mình, các bạn trẻ dường như đều trở nên tự tin hơn khi đưa ra những quyết định, những lựa chọn cho cuộc sống của mình trong những giai đoạn tiếp theo. Một số người lựa chọn công khai dần từng bước với gia đình, bạn bè, đồng nghiệp và cả xã hội, một số người khác lựa chọn cuộc sống khép kín hơn và tạm thời trì hoãn việc công khai. Phần tiếp theo của báo cáo sẽ nhìn lại trải nghiệm của việc công khai hoặc không công khai trong những bối cảnh gia đình, xã hội, và môi trường văn hoá tại các địa phương khác nhau của các bạn trẻ LGBT.

II. CÔNG KHAI - SỐNG CUỘC SỐNG CỦA MÌNH

Trong chương này, những giai đoạn tiếp theo của mô hình lý thuyết về công khai của Cass (1979) sẽ được sử dụng như một gợi ý cho trình tự phân tích các sự kiện xảy đến với các bạn LGBT trẻ tuổi. Trong từng bối cảnh, ở từng địa bàn, với mỗi người khác nhau, chúng tôi tìm hiểu mức độ công khai về xu hướng tính dục của họ và những điều gì tác động và quyết định lựa chọn mức độ công khai đó. Đồng thời, với những người đã công khai với gia đình hoặc/và bạn bè, một số câu chuyện công khai của họ được ghi nhận như những phân tích trường hợp để người đọc có thể tham khảo. Những thay đổi, tác động mang lại cho cuộc sống của bản thân người LGBT và gia đình họ, kể cả tích cực lẫn tiêu cực, cũng được ghi chép, phân tích nhằm mang lại một cách nhìn bao quát hơn về toàn bộ quá trình công khai.

LỰA CHỌN MỨC ĐỘ CÔNG KHAI

Với từng câu chuyện cụ thể, trong từng bối cảnh khác nhau, các bạn trẻ LGBT đều có những lựa chọn cởi mở, bộc lộ về xu hướng tính dục của mình, tùy thuộc vào mức độ tự tin, cảm giác an toàn, sự cởi mở và đón nhận của những người xung quanh. Sự công khai đó có thể ở mức hoàn toàn cởi mở, hoặc chỉ với một số người thân trong gia đình, với một hoặc một nhóm bạn bè thân thiết. Thông thường trong khoảng thời gian đầu, đa phần các bạn trẻ lựa chọn chỉ chia sẻ thông tin với một hoặc một vài người thân trong gia đình mà tạo được sự tin tưởng, bạn bè thân thiết:

“Hồi cấp ba đây là em come out với bạn thân thôi ạ [...] Mẹ thì là mất hai năm vừa làm công tác tư tưởng nói về vấn đề này, vừa nói bóng nói gió, sau đó là mới nói hẳn, còn lại là với bạn thân, cái bạn thân nhất của em đó, cái bạn đầu tiên đó, với một bạn duy nhất trong lớp em chơi thân, còn lại thì với từ từ với cái hội ở bên fan club đấy, bởi vì thực ra chỉ lên fan club thì chúng ta mới gặp nhau, còn ở ngoài thì nó đâu có come out đâu thành ra cũng, cũng có bung lụa ở đấy thôi chứ không có bung ở chỗ khác đâu. [Bố có biết không em?] Bố em á, em nhớ là em có lúc em nói với mẹ em thì nhà nhỏ mà, nói bố cũng nghe thấy, chắc là bố cũng biết nhưng mà bố không tin nổi [...] thật ra thì quan hệ của em với bố không được tốt lắm, thành ra là em không quan tâm bố em nghĩ gì đâu, em cũng không quan tâm luôn, quan tâm nhiều đâu đâu lắm chị ạ. [Còn với những người khác] thực ra thì nếu mà kiểu bè nước gặp nhau thì thôi việc gì mình phải nói [...] Chả để làm gì, mình chẳng việc gì phải nói như thế, còn như là đồng nghiệp đấy, em làm siêu thị này, các bạn nhân viên quầy, nói chung là lúc nào cũng gặp nhau, lúc nào cũng nói chuyện chém gió với nhau thì mình cứ nói đi cho thoải mái, còn với cả các bạn trong team ở công ty nữa thì với chị quản lý nói chung là cứ nói thôi, các chị hỏi thì em nói, các chị không hỏi thì em cũng không nói đâu.”

(Dung, nữ, 23 tuổi, Hà Nội)

Khi có sự thấu hiểu và chấp nhận từ phía gia đình, việc công khai có thể ở mức độ rộng hơn:

“Đối với Thắng chả vấn đề gì cả, bởi vì Thắng không thấy có vấn đề khi phải giấu mình là một người đồng tính cả, một khi mà Thắng đã come out được với

cả gia đình rồi thì đối với xã hội hay là đối với cả báo chí hay đối với một ai đó xa lạ, có hỏi Thăng sẽ gạt đầu một cái rất là đơn giản.”

(Thăng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

NHỮNG YẾU TỐ KHUYẾN KHÍCH CÔNG KHAI

Qua các câu chuyện được chia sẻ trong nghiên cứu này có thể thấy có nhiều bạn trẻ thể hiện sự chủ động, tích cực và lạc quan trong quan điểm sống. Đối mặt với những trăn trở về bản thân, tự vượt qua những e ngại để tìm hiểu thông tin khoa học nhằm hiểu về mình. Khi đã hiểu về mình, họ muốn khẳng định mình, sống và trải nghiệm với chính bản chất của mình. Vì vậy, những ý định công khai và sự chuẩn bị cho việc công khai từng bước với gia đình, bạn bè, và cộng đồng được các bạn LGBT trẻ tuổi tính đến từ khá sớm. Những tác nhân khuyến khích mong muốn công khai về xu hướng tính dục được họ nhắc đến cũng rất đa dạng.

NHỮNG YẾU TỐ NỘI TẠI

Điều khiến thúc đẩy mong muốn công khai mạnh mẽ nhất chính là khát khao được tự do bộc lộ suy nghĩ, thể hiện tình cảm sau hết những khép kín, những che giấu, kìm nén tình cảm mà họ đã trải qua:

“Năm mười hai là mới cách đây vài năm, thì động lực mà để em come out là thằng bạn ngồi kế bên, nói thật thích nó luôn nhưng mà tại vì nó là thẳng, nhưng mà đồ giờ nó chưa có công nhận nó là thẳng hay không, nói chung mình ở chung với họ mình có những cái ảo tưởng giống như là họ thì em cũng muốn, em cũng tin là nếu mà em tỏ tình với nó nếu mà được đấy thì em muốn bàn gia đình qua chấp nhận luôn, vì em không muốn chỉ là quen...”

(Hải, nam, 21 tuổi, TP HCM)

Khi họ đã trang bị cho mình đủ kiến thức, có đủ tự tin vào bản thân mình, cùng với cảm giác an tâm với môi trường cởi mở xung quanh, mong muốn công khai trở nên rõ ràng hơn bao giờ hết.

“Bây giờ mọi người cởi mở hơn nhiều, có nhiều bộ phim về vấn đề đồng tính hơn, mọi người cũng dễ chấp nhận hơn, chứ cái thời trước cái năm em học vẫn còn học cấp ba đấy thì mọi người khó chấp nhận hơn, nói thẳng luôn là ở trong trường học đấy hồi mình phát hiện ra mình như vậy, ngộ xung quanh cũng thấy vài bạn đấy, cũng thấy vài bạn gay đấy [...] cái lúc mà tốt nghiệp cấp ba là năm 2010 đó cách đây sáu năm thì cũng vẫn rất ít nói, không có nói nhiều, [...] hồi đấy là mọi người cũng không có thoáng với vấn đề đấy lắm, mọi người chỉ bắt đầu thoáng về vấn đề đồng tính đấy, bắt đầu khoảng ba bốn năm, chứ còn trước đấy thì không, cho nên mình cũng cẩn thận hơn một chút.”

(Dung, nữ, 23 tuổi, Hà Nội)

Hoặc với một số người, đặc biệt với các bạn chuyển giới, việc công khai đơn giản chỉ là giúp gia đình khẳng định lại những gì mà họ đã luôn chứng kiến và cảm nhận từ rất lâu:

“Vâng, từ bé đến lớn vẫn luôn luôn như thế. Và cách đây độ tám hơn ba năm thì em công khai chính thức với mẹ.”

(Hà, chuyển giới nam, 25 tuổi, Hà Nội)

Những yếu tố môi trường – các nguồn hỗ trợ từ bên ngoài

Với các bạn trẻ, sự cởi mở, hiểu biết, chủ động tìm hiểu thông tin của gia đình (ví dụ như cha mẹ) đóng vai trò tích cực trong việc khích lệ LGBT trẻ công khai với gia đình.

“Tại vì em ở nhà em không khác gì mấy đứa con trai bình thường, em hoàn toàn sinh hoạt bình thường, ngoại trừ cái việc mà những cử chỉ nữ tính của em thì nếu mà để ý thì thấy còn nếu không thì cũng chẳng biết đâu, tại vì gia đình ở chung họ mới nhận ra được những điều đó, còn những người xung quanh thì chưa chắc đã biết, thì mẹ cũng ok cái vấn đề đó thôi nhưng mà em cảm thấy là mẹ cũng tại hình như em cũng thấy mẹ cũng có lên google mẹ search (tìm kiếm) những cái thông tin mà nó lại lưu hoặc là cái lịch sử mẹ không biết xóa thì em lên em đọc. [Mẹ tìm những cái gì?] Đồng tính, đồng tính là gì, đồng tính có phải bệnh hay không, nhiều khi tầm lum, thì mẹ với em không nói chuyện về cái vấn đề đó nhiều.”

(Hải, nam, 21 tuổi, TP HCM)

Vai trò của những người đồng minh, những người ủng hộ, cởi mở và tin tưởng là rất quan trọng trong việc tạo dựng sự tự tin và an toàn cho LGBT trẻ tuổi, giúp họ tin và yêu bản thân hơn, dễ dàng bộc lộ bản thân hơn. Ví dụ như câu chuyện của bạn nữ sống tại TP HCM kể lại về khoảng thời gian còn đi học, nơi mà cô giáo chủ nhiệm và bạn bè đều có thái độ phải đối xử rất tích cực với việc hai bạn nữ có tình cảm với nhau. Cô giáo chủ nhiệm này không những ủng hộ chuyện tình cảm của hai bạn mà còn là người đứng ra giúp đỡ bạn nữ này trong việc thuyết phục mẹ, khi chuyện tình cảm bị người mẹ tình cờ phát hiện sau này:

“Thì khi mà em với Thanh giận nhau em nhớ nói là em lên xin cô chuyển chỗ đi em không muốn ngồi cạnh nữa, [...] học xong cái tiết Địa đây em ra chơi em bỏ một mạch em đi ra khỏi lớp luôn, xong cô giáo em cũng nhìn theo, Thanh cũng lon ton đi theo sau. [...] em đang ngồi thì cô giáo chủ nhiệm đi xuống, xong cô giáo chủ nhiệm dắt Thanh xuống nói là thôi hai đứa không có giận nhau nữa, có gì là phải nói chuyện với nhau chứ, sau này em có lên thăm cô thì cô có kể lại chuyện đó xong cô có nói với chị gái em đây là trời ơi chưa thấy đứa nào mà nó thương nhau mà nó tình cảm như hai đứa đó. [Khi mẹ yêu cầu cô giáo tách hai bạn khỏi nhau] Đầu tiên cô cũng đồng ý với mẹ em, nhưng mà em nhớ cái hôm mà cô lên cô nói là vì phụ huynh của em yêu cầu là tách em với Thanh ra đây nên bây giờ cô sẽ chuyển em xuống ngồi sau lưng Thanh không cho ngồi bên cạnh nữa, thì em nhớ hôm đó là Thanh bỏ sách vở vô trong cặp của em, xong Thanh đứng lên xong xách cặp đi ra khỏi cửa lớp xong mới nói với cô là, con đâu có làm gì sai đâu, tụi con đâu có phá cái gì đâu, mà cô dạy thì cũng thấy vô lý xong không đi vô lớp nữa xong rồi kéo em đi ra đứng trước lớp luôn, xong em lúc này cười cười thôi, xong rồi tụi em mới đứng trước lớp xong rồi cô giáo thôi đi vô chỗ ngồi đi, thế xong hai đứa về chỗ ngồi như cũ.”

NHỮNG YẾU TỐ CẢN TRỞ CÔNG KHAI

Trong số 18 người tham gia vào nghiên cứu này, không phải tất cả đều đã công khai, và có những người chưa có ý định, thậm chí không có ý định công khai trong tương lai gần. Những người chưa hoặc không có ý định công khai sớm thường có độ tuổi trẻ hơn, và đặc biệt, đa phần hiện đang sinh sống tại Huế. Những chia sẻ của họ được phân tích dưới đây sẽ giúp giải thích phần nào những nhân tố, đặc thù về bối cảnh kinh tế, văn hoá, xã hội tác động như thế nào đến sự e dè hay cởi mở về LGBT, để từ đó ảnh hưởng đến quyết định công khai hay che giấu xu hướng tính dục của mỗi người.

Đặc thù môi trường văn hoá xã hội nơi đang sinh sống

Khác hẳn với các phỏng vấn ở Hà Nội và TP HCM, ở Huế, có thể nhận thấy hầu hết các bạn LGBT đều cảm nhận và chia sẻ về sự khắt khe của gia đình và cộng đồng đối với các chủ đề liên quan đến LGBT. Sự khắt khe này thể hiện ở cách mà người dân nơi đây nhìn nhận, phán xét, hay có thái độ và phản ứng tiêu cực với những hiện tượng, những người có biểu hiện xu hướng tính dục khác biệt. Thái độ dè chừng và né tránh LGBT còn thể hiện trong cách giáo dục của cha mẹ với con cái, ngăn cấm hoặc hạn chế giao du với những người có biểu hiện không giống số đông. Ví dụ như chia sẻ của một bạn nam về cách mà cha mẹ bạn không muốn bạn tiếp tục làm bạn với những người bạn có 'biểu hiện đồng tính':

“Thì thường nếu mà gặp em của em đấy thì thường là có bạn ở trên lớp là hay về chơi mà ẻo lẻo ẻo lả đấy, thì nhiều khi là mẹ em nghe được là mẹ em la, đừng có đi chơi, đừng có chơi với mấy thằng đó, mấy thằng đó ra cái chi.”

(Lâm, nam, 19 tuổi, Huế)

Chính những lo ngại về môi trường thiếu cởi mở, sự kỳ thị từ xã hội, đặc biệt như ở Huế, đã tạo nên tâm lý thu hẹp, ẩn mình, che giấu bản thân:

“Em sợ ba mẹ em giận, ba mẹ em buồn về em thôi, xong rồi sau này công việc, đi tìm việc thì là khó khăn. [Tại sao em lại nghĩ là cái việc đấy mình cởi mở thì nó sẽ kiếm việc khó khăn?] Ý là em cũng nghe mấy người họ nói vậy, với là em có mấy cái bạn, có trường hợp như của em đấy, họ không cho les, anh chị, mấy chị les đó, họ không cho mình làm, bởi vậy em cũng sợ mình bị như thế đấy [...] Khi mà chị để tóc con trai đấy, đáng đi là giống con trai quá, họ thấy họ sợ đó, họ nói sợ ăn cắp ăn trộm họ không nhận, mà đến khi chị đi xin làm công việc phục vụ đấy họ cũng không nhận, do thế nên không tìm được việc làm. Em nghĩ là chắc em, vì bạn bè em nhiều người nói em sợ đấy và em sợ đi với họ mà công khai về mình.”

(Kiên, nam, 20 tuổi, Huế)

Vai trò giới, đặc thù văn hoá coi trọng trách nhiệm duy trì dòng họ cũng mang lại tác động khác nhau đến việc công khai đối với LGBT nam và nữ. Ở Huế và Hà Nội, có thể

nhận thấy rõ ràng quan niệm trách nhiệm lập gia đình, sinh con cái, nối dõi tông đường vẫn còn rất nặng nề. Áp lực này ở Huế còn được ghi nhận ở mức độ trầm trọng hơn:

“Thì thường nam thì trong gia đình thì thường là phải có cái áp lực là cưới vợ sinh con, áp lực, còn nữ đây thì cũng không có áp lực mấy, vì ở Huế thì họ cần cái là có cháu, phải có cháu thì họ mới thích, có con rồi đấy, còn về nữ thì nữ thì họ cũng không quan tâm lắm.”

(Lâm, nam, 19 tuổi, Huế)

“Dạ tất nhiên là nam come out thì khó khăn hơn nữ rồi, vì ở Huế vẫn còn trọng nam khinh nữ lắm, nam vẫn là nhất, vì anh biết như dân ở Huế đấy, bạn của em mà, họ đẻ con, bảy người, có một đứa con trai, đẻ cho có con trai, sáu người đầu là nữ hết, sau rồi đẻ con là con trai, em có năm sáu người bạn gì đó nhà cũng phải năm con sáu con, mà con út thì thường là con trai, thì họ đẻ cho có con trai đấy, vì con đích tôn mà, à ba của mấy người đó là cháu đích tôn cho nên phải đẻ cho được có con trai để nối dõi, đó là chuyện trọng nam khinh nữ đấy, thế chứ mà nếu như con gái mà les thì chứ con trai mà come out một cái là có chuyện đấy [...] Cũng đấy, vì em nghe bạn em kể ở trong Sài Gòn Hà Nội bạn em học ở trong đó gọi là ở ngoài đường mà gay với les từng cặp từng cặp thì bình thường thôi, giống như là họ đi cũng giống như là nam nữ đi với nhau vậy, còn ở Huế anh đi tìm cực kỳ khó luôn, không có đâu.”

(Giang, nữ, 19 tuổi, Huế)

Sức ép lập gia đình đối với các bạn ở Huế được nhắc đi nhắc lại từ khi các bạn còn rất trẻ, điều đó khiến chính bản thân các bạn luôn coi đó như trách nhiệm bắt buộc phải làm theo của mình:

“Cái đó là do gia đình ở trên ông bác là bắt, ngày mô cũng nhắc cả [...] Hiện tại thì đã nhắc em bắt em có bồ đấy, em phải có bạn gái [...] Thì nói là mười chín tuổi mà chưa có bạn gái à [...] Thì hiện tại thì cũng bỏ qua thôi, còn sau ni thì không biết rằng, mà có rằng rồi thì em chắc là cũng lập [gia đình] thôi.”

(Lâm, nam, 19 tuổi, Huế)

Sức ép về việc lập gia đình cũng khiến cho các cặp đôi cùng giới phải đứng trước những chọn lựa về sự lâu bền trong quan hệ của họ:

“Anh người yêu em là cháu đích tôn, người con đích tôn nên anh nói thế đấy và anh nói là anh lấy vợ [...] Thì anh nói thế hỏi em em có lấy vợ không thì em cũng nói có, xong anh bảo là thế thì em vẫn yêu được, xong anh nói là đến giai đoạn, anh nói là khoảng ba mươi là anh lấy vợ đó, giai đoạn mà em và anh có công ăn việc làm đấy là anh lấy vợ vì anh là cháu đích tôn mà, người ta phải nói là sinh con, nhà anh có một con trai một con gái thôi.”

(Kiên, nam, 20 tuổi, Huế)

Những chia sẻ của người tham gia nghiên cứu tại Hà Nội và Thành Phố Hồ Chí Minh không cho thấy sự khắt khe và định kiến về LGBT ở hai thành phố này nặng nề như ở Huế, có khá nhiều người cho thấy sự thay đổi theo hướng ngày càng cởi mở hơn về đa dạng tính dục trong xã hội. Tuy nhiên, ở một chừng mực nào đó, những quan

niệm truyền thống về vai trò và giá trị của gia đình vẫn còn tồn tại trong các gia đình ở Hà Nội và TP HCM. Điều này cũng đã ảnh hưởng đến một số LGBT trong quá trình công khai của họ, đặc biệt với nhóm nam. Ví dụ như câu chuyện của Thắng (Hà Nội), khi cha mẹ biết về quan hệ của Thắng với người bạn trai, đã hết sức ngăn cấm tình yêu này, và làm mọi cách để thuyết phục Thắng thử quen biết bạn gái, hay thậm chí thử phương án kết hôn giả.

“Hồi đấy những người đồng tính nam không phải là những người có thể công khai như bây giờ, hầu như là mọi người đều tìm cách là một cái phương án là lấy vợ để che mắt gia đình đấy, cho nên là mẹ cũng theo những tấm gương đấy để mẹ tìm cách là bảo mình là con cũng nên thử như thế [...] mà mình tuyệt nhiên mình từ chối, thực ra thì mẹ đọc mẹ chỉ thấy có mỗi cái phần là người ta lấy vợ thôi, mẹ không biết là cái cuộc sống của người ta đối với người phụ nữ đây như thế nào, rồi là cuộc sống gia đình của người đồng tính nam với một người phụ nữ nó sẽ khổ sở ra sao mẹ không biết đâu, [...] mẹ chỉ quan tâm đến việc đó là làm sao để mình có thể lấy được vợ, sinh được con, thế là đủ rồi.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Hoặc như câu chuyện của Minh (TP HCM), người mẹ thậm chí đã giới thiệu Minh với một người bạn gái với mục đích kết hôn. Mọi chuyện chỉ dừng lại khi Minh quyết định thổ lộ hết tình cảm thật sự của mình với người vợ sắp cưới.

“Thì từ lúc đó hai mẹ con vẫn im lặng, còn sau đó mẹ cố gắng khuyên mình kiếm một người con gái quen, kiếm quen một người con gái, rồi thì gần nhà mình có một đứa bạn, một đứa bạn thân rồi nó cũng thích mình, rồi mẹ cũng nói ừ hai đứa thử quen với nhau, rồi mình cũng cố gắng mình quen nó, rồi hai gia đình, hai gia đình cũng quyết định là định cái ngày làm đám hỏi [...] tới ngày đám hỏi thì cái người bạn thân mà mình sắp cưới đấy, bạn mới thấy, yêu thấy mình hơi hột quá, thế hỏi qua một đứa bạn thân khác, ba đứa chơi thân với nhau, thì nhỏ bạn thân chơi với mình đấy thì mình có tâm sự, thì mình nói thật với nhỏ kia nhiều hơn, thế nhỏ kia thì nó cũng vô tư nó nói nó không thích mấy đâu mà ời, nó mê trai chứ nó không thích mà. Thế cái người bạn đấy nó mới hỏi thật mình, nó nói bây giờ bạn đã suy nghĩ kỹ chưa, bạn có hối hận gì không, thế mình mới nói có thể bây giờ mình chưa thích nói thật, nhưng mà mình tin mình sẽ có trách nhiệm với nó [...] nó nói nó không chịu như vậy, thế hai đứa về quyết định là dừng hỏi lại, xin lỗi hai bên gia đình.”

(Minh, nam, 33 tuổi, TP HCM)

Lo ngại về hậu quả tiêu cực mà việc công khai có thể dẫn đến

Bên cạnh những yếu tố văn hoá xã hội kể trên, những lo ngại về tác động tiêu cực của việc công khai cũng khiến nhiều bạn trẻ e dè trong việc đưa ra quyết định cho chính mình.

Những câu chuyện công khai không thành công, những sự kiện trong quá khứ mà người tham gia trong nghiên cứu này đã từng biết đến và kể lại có thể gợi ý phần nào sự lo sợ về những hậu quả mà việc công khai có thể mang đến cho chính bản thân họ, gia đình, hay những người xung quanh.

Lo ngại gia đình không chấp nhận

Theo những chia sẻ được ghi nhận trong nghiên cứu này, những câu chuyện công khai không thành công thường khởi nguồn từ việc gia đình không chấp nhận, có những phản ứng tiêu cực dẫn đến những hậu quả không đáng có đến con cái của mình. Ví dụ như câu chuyện sau đây khi cha mẹ đuổi con ra khỏi nhà khi còn đang ở độ tuổi đi học, khởi đầu của cho cuộc đời bất hạnh của người con trai khi phải đương đầu cuộc sống tự lập ở thành phố từ tuổi đời quá trẻ, trở thành người mại dâm, và cuối cùng nhiễm HIV:

“Ở cộng đồng mình có một đứa bạn dưới cấp mình một lớp, nó thích một đứa em trai của nhỏ bạn mình về nó nói với ba mẹ nó nó công khai với ba mẹ nó thì ba mẹ nó đuổi nó ra khỏi nhà luôn, ba mẹ nó ra ủy ban xã làm giấy chứng tử nó kêu nó chết. Buồn nó bỏ nhà nó ra đi, lên thành phố nó ở thì lúc đấy nó làm trai bao, được vài năm thì nó quay về nhà của thằng bạn, nó kể cho thằng em của nhỏ bạn đó là hồi đó năm cấp ba tao có thích mày, và tao có nói với mẹ tao như vậy và mẹ tao, mẹ tao đuổi tao ra khỏi nhà [...] mẹ tao không có đoái hoài gì tới tao hết. Bây giờ nó đang nhiễm H, cũng rất là nặng rồi [...] Nó quay về nhà nó đi gặp thằng đó, thằng đó nó biết mình là người đồng tính nên thằng đó nó mới liên hệ với mình nó mới nói bây giờ tôi có thằng bạn nó vậy đó thì ông nghĩ coi xem có cách nào giúp nó không. Thì nói bây giờ mày bạn bè mày có thằng nào giúp thì mày giúp trước đi, để tao lên mạng tao hỏi thử coi như thế nào, thì thằng bạn nó giúp, kiểu bạn bè hùn vốn rồi cho nó một số tiền thôi [...] hỏi rồi nó vô mấy cái trung tâm bảo trợ, tại vì lúc mình đi từ thiện ở bên điển đàn ở cái mái ấm tên là Mai Hòa ở Củ Chi đấy thì chỗ đấy cứu mang những người có H sống ở đó, thì khi mình tới mình liên hệ thì bên đó người ta nói là người ta tiếp nhận những trường hợp mà từ bệnh viện An Bình với bệnh viện nào đó người ta chuyển vô, chứ còn người lang thang thì người ta không có tiếp nhận vô [...] rồi bạn bè hùn lại được hai triệu cho nó, xong rồi nó đi, nó đi xong rồi, nó đi lúc đó nó có để lại số điện thoại, thằng bạn nó xin số điện thoại của nó có gì liên lạc, thì cho số điện thoại của mình, mà không thấy nó liên lạc với mình rồi thời gian sau nó điện thoại về thằng kia [...] hỏi nó có uống thuốc này nọ không thì nó nói, nó không có uống thuốc nó vẫn tiếp tục nó đi khách, thì nó thường đứng ở công viên Cửu Long đấy, thì đó là trường hợp rất là ẩn tượng với mình.”

(Minh, nam, 33 tuổi, TP HCM)

Lo ngại trở thành nạn nhân của bạo lực và sức ép của gia đình

Bên cạnh những câu chuyện bị gia đình từ chối, những câu chuyện khi LGBT trở thành nạn nhân của bạo hành gia đình hay chịu những phản ứng tiêu cực từ gia đình cũng rất phổ biến. Nhiều gia đình sử dụng bạo lực nhằm ép buộc con cái thay đổi, hoặc tìm đến các ‘bác sĩ tâm lý’ hay ‘thầy lang’ để chữa trị, thậm chí còn thực hiện những biện pháp cứng bái tâm linh với mong muốn con của mình trở thành ‘người bình thường’.

“Bạn đó bị bố đánh đập rất là nhiều nhưng mà mẹ bạn đó cũng không giữ nhưng mà mẹ bạn đó khóc, thì mẹ bạn đó dẫn bạn đó đi thầy đi tà, thì tới đó người ta rất là nói chung là người ta làm những cái kiểu như đánh rồi giống như là có bị vong nữ ám này nọ, thì người ta làm những cái nghi thức nói chung là cũng đau đớn, nhưng mà bạn đó chấp nhận, bạn đấy nói là chỉ cần mẹ cảm thấy nếu mà cái việc đó đem lại cho mẹ một cái niềm hy vọng là để cái gì đó cho mẹ thì sẽ chấp nhận hết, thì sau một cái thời gian làm bạn đó mới

khóc có gì ra chuyện thì mẹ bạn đó mới từ bỏ, nhưng mà có điều không biết gia đình đó như thế nào nhưng mà bây giờ xong bạn đó cũng ra trường là bạn đó cũng có cái việc làm thì bạn đó nhỏ đó sinh viên, thì em thấy là như vậy là cũng kinh khủng, kiểu mà đánh đập và hành hạ thế nọ thế kia chứ không có bố mẹ nào nghĩ có nhưng mà không có linh, có thể là do sự bột phát nhất thời thôi chứ không có bố mẹ nào mà không thương con cái mình hết.”

(Hải, nam, 21 tuổi, TP HCM)

Cấm đoán, nhốt tại nhà, quản thúc cũng là những hình thức phản ứng tiêu cực đã từng được ghi nhận tại một số gia đình:

“Có bạn ấy là đồng tính nữ cũng có người yêu rồi, cũng hai người kiểu lúc công khai ra bị gia đình ngăn cấm, nghĩa là gia đình của bạn ấy ngăn cấm bạn ấy rất là mãnh liệt luôn đấy, hai bên gia đình kiểu đều kéo hai bạn ra xa nhau ra và tìm cách kiểu một bạn thì chữa bệnh rồi bị nhốt ở nhà, một bạn thì bị kiểm soát rồi đi đưa đi chữa bệnh các kiểu đấy, và cuối cùng hai bạn đấy là phải tìm cách bỏ trốn.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Hoặc một số câu chuyện chia sẻ cho thấy sự phản ứng ở mức cực đoan của một số gia đình, đẩy con cái thành nạn nhân của hiếp dâm, chỉ với mong muốn con mình sẽ quen với việc quan hệ tình dục với người khác giới, và hậu quả là họ đã vĩnh viễn mất đi người con của mình.

“Bạn em hẳn có nhiều đứa bị hiếp dâm nữa, ba mẹ của hẳn cho người kia, kiểu là hẳn không yêu con trai hiếp dâm xong là ấy. Con đó hẳn mất rồi, em không nói tên hẳn được, hẳn là les, chứ không phải là chuyện giới gì đó, hẳn xinh đẹp, giỏi giang tại vì con nhà giàu mà. Kiểu cũng là dạng ba mẹ có chức có quyền ở trong tình em. Hẳn yêu một đứa les đi nhưng mà cắt tóc ngắn mà đứa đó thì cũng không giàu có gì, hai đứa yêu nhau thì em không biết đến khi mà ba hẳn phát hiện ra, ba mẹ hẳn cấm đoán, cho người đánh bé kia, mà con đây hẳn vẫn cứ yêu nó, mà trong khi đó là con đây, lúc đó là ba mẹ hẳn kêu bây giờ là không cho hẳn học chi nữa hết đó về để lấy chồng, thì mới ứng cái nhà bên đó thì cái nhà đó cũng giàu có nữa kia rồi, cho hẳn lấy chồng bên đó rồi gặp thằng kia hẳn cũng yêu con đây từ nhỏ rồi đấy, cho nên mới ép. Bữa đó ba mẹ hẳn mới dụ hẳn đó, cho hẳn uống thuốc ngủ, xong bỏ vô phòng thằng kia xong bị thằng kia hiếp đấy, đến khi hẳn tỉnh dậy hẳn khóc quá trời luôn mà không có nói cho tụi em. Xong hẳn mới viết thư gửi cho thằng đó, thằng đó mới qua nói em, chạy qua đến, bên đó nó không cho vô, em mới đưa thư cho ba mẹ nó kêu là hẳn viết thư kêu tụi tui, thằng kia không dám tới chỉ đứng ở ngoài thôi, xong ba mẹ mới lo thì lên, lên thì thấy hẳn nằm ở trên đó hẳn cắt cổ tay uống thuốc ngủ, thế xong mới dẫn hẳn đi lên bệnh viện, nhưng mà hẳn không có qua khỏi.”

(Thảo, nữ, 21 tuổi, Huế)

Những lo ngại kể trên không phải là sản phẩm từ trí tưởng tượng mà chính là những câu chuyện có thật đã từng được ghi nhận trong quá khứ mà không ít tài liệu, báo cáo về LGBT ở Việt Nam đã từng đề cập đến. Vì vậy, việc các bạn trẻ lo sợ và coi đó như những mối đe dọa khiến họ trở nên dè chừng hơn trong việc đưa ra quyết định công khai về xu hướng của bản thân là điều dễ hiểu. Tuy nhiên, những phân tích câu chuyện

công khai trong nghiên cứu này có thể gợi ý rằng khi những hiểu biết và sự tự tin của mỗi người đã trở nên vững chắc, cộng hưởng với sự cởi mở dần lên của xã hội, của gia đình, và với sự hỗ trợ của các tổ chức về LGBT, rũi ro rơi vào tình huống xấu như kể trên là có thể tránh hoặc giảm đi đáng kể.

CÂU CHUYỆN CÔNG KHAI

Phần này của báo cáo bao gồm tóm tắt một số câu chuyện công khai của các bạn trẻ ở ba thành phố. Có những câu chuyện diễn ra theo đúng như sự chuẩn bị và kế hoạch của nhân vật, có những câu chuyện diễn ra không nằm trong khả năng kiểm soát của họ. Những câu chuyện được ghi nhận trong nghiên cứu này cho thấy việc công khai dường như không có một ‘kịch bản’ nào duy nhất hay hoàn hảo, nó có thể diễn ra một cách nhanh chóng hoặc trong thời gian rất dài, có thể diễn ra một cách nhẹ nhàng và đơn giản cho cả người LGBT và gia đình, cũng có thể là một khoảng thời gian dài của những sóng gió, khó khăn. Tuy nhiên, cho dù những khó khăn, những chối bỏ, những phản ứng tiêu cực của gia đình đối với việc công khai của con cái là LGBT có nặng nề, căng thẳng đến đâu, trong khắp các câu chuyện chia sẻ, qua thời gian, qua sự nỗ lực của bản thân các bạn trẻ LGBT và những ủng hộ tích cực từ nhiều phía, đến cuối cùng, các gia đình đều có xu hướng thay đổi theo hướng dần chấp nhận, ủng hộ, đến bảo vệ con cái của mình.

Công khai chủ động

Với sự chuẩn bị kỹ càng cả về kiến thức và tâm lý của bản thân lẫn những sắp xếp tinh tế để truyền tải thông tin đến gia đình, câu chuyện công khai của bạn nữ là bisexual ở Hà Nội có thể là một ví dụ khá điển hình cho việc bộc lộ xu hướng tính dục với các bạn trẻ hiện nay:

Chuyện của Mai, Hà Nội – Công khai là một ‘chiến lược’

Mai, một cô gái 23 tuổi, sống tại Hà Nội, tự xác định mình là một người song tính. Câu chuyện công khai của Mai có thể được coi là câu chuyện thành công và dễ dàng nhất được ghi nhận trong nghiên cứu này. Việc công khai với gia đình, bạn bè và đồng nghiệp được Mai chuẩn bị từ rất sớm và kỹ lưỡng. Mai coi quá trình công khai với gia đình như một chiến lược, cần phải tạo được sự đồng cảm của cha mẹ trước bằng nhiều hình thức khác nhau, để “kể mấy chuyện bi đát trước đã cho ba má cảm thấy đồng cảm đã, ba má đồng cảm rồi xong tự dung bụm một phát kể chuyện mầu hồng, ồ ba má sẽ cảm thấy vui cùng mình, lúc đấy nó sẽ dễ hơn nhiều.”

Trước khi chính thức công khai về mình và người yêu, Mai đã “làm công tác tư tưởng chán rồi” bằng nhiều cách khác nhau, như là “nói chuyện, kể chuyện, ngồi kể chuyện nhiều lắm rồi, đó phim ảnh rồi truyện”. Bằng cách này Mai không những giúp gia đình làm quen với các chủ đề LGBT mà còn cho Mai biết được thái độ và khả năng chấp nhận của gia đình. Ban đầu, một cách ý nhị, Mai cho mẹ xem những phim về đề tài LGBT, ví dụ như phim ‘Hot boy nổi loạn’. “Má xem rồi má cũng, trong đấy có một đôi gay không, thì má xem xong má cũng, ủa má xem xong má còn khóc cơ, phim đấy cảm động mà. Má xem xong má còn kêu là thương hai thằng, rồi đó thì trong cái khoảng thời gian hai năm đấy thì cũng có vụ vợ nhắc với má rằng ừ con cũng thế đấy, con cũng

giống như những người mà con nói con kể chuyện với má đó, thế thì má em thì cũng kiểu thực ra em nghĩ là má em không đồng ý đâu, em chỉ gọi là nói cho má em biết thôi.” Tiếp đến, Mai đã khéo léo nói chuyện với bố mẹ về “cả lý thuyết nữa, cả lý thuyết khoa học nữa, nói chung là đan xen, mỗi ngày mình nói một ít”. Mức độ truyền tải thông tin tăng dần đều đến gia đình cũng được Mai xử lý một cách tinh tế và khéo léo. “Tài liệu thì không có vì má mắt kém, má cũng không đọc đâu, mình chỉ có nói kể cho má nghe thôi, thì thoảng hai má con thủ thì nói chuyện với nhau một ít, đương nhiên không thể ngày nào mình cũng nói được, ngày nào cũng nhắc đến vấn đề đấy má nghĩ ngay, một tuần thì có khoảng hai ba cuộc nói chuyện với má mà mình có nhắc đến vấn đề đấy, và cứ từ từ một, ít một ít một, sau đó khi mà má dễ chấp nhận hơn thì bắt đầu tăng cấp lên bằng hình ảnh, cho má xem phim. Rồi trong cái khoảng thời gian đấy vừa kể thủ thì với má vừa nói bóng nói gió rằng con cũng như vậy thì má sẽ dễ chấp nhận hơn, nói chung là với ba má lớn tuổi đó thì mình nên từ từ thôi.”

Một khi đã có được sự chấp nhận của cha mẹ, việc công khai với họ hàng, người thân khác, bạn bè và đồng nghiệp đối với Mai trở nên đơn giản và dễ dàng hơn bao giờ hết. Với tinh thần tự tôn và tâm trạng thoải mái, khi gặp những thắc mắc về giới tính từ phía những người xung quanh, Mai luôn đưa ra câu trả lời thành thật, kết quả là cô cũng nhận được sự đón nhận một cách thành thật từ bạn bè và đồng nghiệp.

“Mọi người khi biết biết tuổi xong thì cũng có hay hỏi có người yêu chưa, bảo có rồi, người yêu tớ là gái, nói luôn người yêu tớ là gái. Xong rồi bắt đầu ở tình trạng mắt chữ o mồm chữ a gái á, đùa đấy à, không đùa làm gì, thật, tớ thế đấy chấp nhận được không, bình thường [...] thế em nói rồi bây giờ thì mọi người dễ chấp nhận hơn. [...] Với họ hàng, thì thoảng đến nhà chơi đấy mà có nói chuyện kiểu người yêu người đương đấy thì cũng chỉ kêu là con có người yêu rồi, mắt mắt khoảng một thời gian đầu, tại vì thực ra em cũng ít gặp họ hàng tại vì em cũng đi làm suốt mà, đâu có đi lên chơi mấy đâu, thì đấy là với cậu mợ thì chắc là mẹ em cũng mẹ em nói, chứ em thì cũng không nói với họ hàng mấy đâu, chắc là mẹ em nói kêu là nó với một con bé nào đấy cứ suốt ngày vợ chồng chồng, thế xong rồi cậu mợ hỏi, thế ô yêu nhau thì con người ta phải xưng hô như thế, thế là cậu mợ bảo yêu á, bảo vâng, thế xong cậu mợ không nói gì, còn các anh em họ thì là Facebook mà, giờ là mạng xã hội rồi, kiểu thấy là biết vậy thôi chứ cũng không hỏi đâu, được cái anh chị em tôn trọng nhau không hỏi gì hết.”

Chuyện của Hà, Hà Nội – Chuyện công khai xảy đến bất ngờ, nhưng mọi thứ đều đã được chuẩn bị từ trước.

Hà là một người chuyển giới nam, 25 tuổi, sinh ra và lớn lên tại Hà Nội. Hiện nay Hà đã công khai với gia đình, chuyển ra ngoài sinh sống và làm việc tự lập. Với Hà, việc chính thức công khai về mình xảy ra một cách bộc phát, khi có sự tranh cãi giữa Hà và mẹ. Tuy nhiên, những thông tin, những điều mà Hà muốn bộc lộ đều đã được chuẩn bị từ rất lâu, chỉ là Hà chưa chọn được thời điểm để nói ra. “Trước đây thì em chuẩn bị sẵn tất cả các tài liệu, em sưu tập tất cả các tài liệu em định là sẽ lúc nào đấy đưa dần đưa dần từng ít từng ít một thì để cho mẹ em hiểu trước mà, xong rồi sẽ nói chuyện một hôm nào đấy hai mẹ con lúc mà mẹ ở nhà, không phải là trong giờ mẹ em bán hàng.”

Tuy nhiên, trên thực tế, trong một tình huống bất ngờ, việc công khai đã xảy ra ngoài dự tính của Hà. “Chỉ là hai mẹ con đang nói chuyện bình thường về chuyện em phải bắt đầu là phải thay đổi để đi làm, để xin việc đấy, thế nói một lúc thì hai mẹ con thì cũng hơi to tiếng, thế là trong lúc đấy em cũng không kiểm chế em định là sẽ come

out trong một hoàn cảnh khác, chuẩn bị kỹ lưỡng hơn chứ không phải là tự dưng, dồn ép quá rồi em mới huych toẹt ra. Lúc đó em 22 tuổi, lúc đấy thì lúc đấy em bắt đầu mới ra trường đấy, mẹ em mới bảo là thế bây giờ con định đi làm gì không, muốn đi học cái nghề để mà kiếm việc đấy, muốn kiếm việc thì phải ăn mặc nữ tính hay là như thế nào chứ mặc như thế này làm sao mà mày xin được việc, thế nói chuyện một lúc hai mẹ con đôi co một lúc em mới bảo con không thể thay đổi được, tính cách của con như thế, con là người chuyển giới, thì bắt đầu nói một tràng giang đại hải [...] lúc đấy mẹ em không nói gì, mẹ em chỉ im lặng thôi, xong rồi thì em cố đưa cho mẹ em đọc mấy cái tài liệu, chắc mẹ em mất mấy đêm, mấy đêm thức trắng, mấy đêm hai mẹ con cùng, kiểu như thức trắng đấy, em đi qua vẫn thấy mẹ em thỉnh thoảng nằm khóc, rồi dần dần một thời gian thì độ vài tuần sau thì bắt đầu sinh hoạt bình thường nhưng mà tuyệt đối không đã động gì đến vấn đề đấy nữa, cảm giác như hai mẹ con lúc nào cũng có một bức tường.”

Đến nay, mẹ của Hà đã vượt qua được những cảm xúc tiêu cực ban đầu và chấp nhận Hà. Hà có giới thiệu mẹ tham gia đến hoạt động của PFLAG một số lần. Sau đó, mẹ của Hà chính là người chia sẻ câu chuyện này đến gia đình phía ngoại, giải thích cho gia đình nhà ngoại rằng đây là bản chất của Hà chứ không phải là một căn bệnh, còn vận động mọi người trong nhà thay đổi cách xưng hô, ví dụ như em họ chuyển sang gọi Hà bằng ‘anh’ thay cho ‘chị’, cháu chuyển sang gọi Hà bằng ‘cậu’ thay cho ‘đi’.

Chuyện của Mạnh, Hà Nội – Đối diện với xu hướng tính dục một cách thẳng thắn và tự nhiên

Mạnh, 28 tuổi, hiện đang làm công việc kinh doanh và dạy thêm ngoại ngữ ở Hà Nội. Câu chuyện công khai của Mạnh xảy ra khá nhẹ nhàng và theo sự chủ động chuẩn bị. Theo Mạnh, sở dĩ gia đình của Mạnh khá cởi mở về các chủ đề LGBT vì mẹ của Mạnh đã từng sống và học tập ở nước ngoài (Đức), nên đã tiếp xúc và có bạn bè là LGBT. Mạnh cũng đã từng tìm nhiều cách để thăm dò thái độ của mẹ về vấn đề này. “Mình không nhớ có một hôm nào mà trên truyền hình tự nhiên nó nói về vấn đề đồng tính, thế là mình tranh thủ mình hỏi luôn là thế mẹ thấy thế nào”. Mạnh cũng khéo léo để một số tài liệu về LGBT mà Mạnh đã sưu tầm được từ ICS. Và đến thời điểm chính thức công khai, Mạnh đã hẹn mẹ và em trai một buổi nói chuyện tâm sự thẳng thắn về câu chuyện của mình. Người em trai của Mạnh đón nhận thông tin một cách tự nhiên, vui vẻ; người mẹ tuy ban đầu có bất ngờ không biết nói gì, nhưng cũng nhanh chóng trở lại bình tĩnh. Gia đình chấp nhận sự thật một cách nhẹ nhàng. Về sau, chính mẹ của Mạnh là người nói đỡ cho Mạnh khi có những gợi ý về có bạn gái hay lập gia đình, “bạn bè của mẹ hỏi, bạn bè thân mà thì cũng biết mình mà cũng hỏi, cũng hỏi, bảo nó không lấy vợ đâu, thế thôi”. Với gia đình lớn, Mạnh cũng dần công khai, tuy không bằng hình thức trực diện chia sẻ thẳng thắn như với mẹ và em, tuy nhiên qua cách Mạnh trả lời những thắc mắc của gia đình về việc có vợ hay lập gia đình “anh đang yêu anh này, đẹp trai lắm...” hoặc “cháu không lấy vợ, chỉ lấy chồng thôi”, những người họ hàng cũng dần quen và hiểu được vấn đề. Họ cũng dần chấp nhận và coi đó như một chuyện bình thường trong gia đình.

Chuyện của Thảo, Huế – Vì tình yêu có thể vượt qua tất cả

Thảo là một nữ sinh viên 21 tuổi quê gốc miền Trung, hiện đang sống và học tập ở Huế. Thảo là một cô gái trẻ với tinh thần lạc quan, nhanh nhẹn, sôi nổi và cởi mở. Là con giữa của một gia đình có 3 con gái, làm nghề kinh doanh, Thảo được lớn lên trong một môi trường khá tự do, cha mẹ không ngăn cấm việc kết bạn hay yêu đương mà luôn

được nhắc nhở sao cho sống tốt và có trách nhiệm với bản thân mình, kể cả khi ở nhà hay khi ra ngoài sống tự lập. Bước vào cuộc sống sinh viên xa nhà ở Huế, Thảo tình cờ quen Khanh, một transguy khá ‘đẹp trai’ và ‘nổi tiếng đào hoa’, và hai người chính thức yêu nhau sau một thời gian làm bạn bè chia sẻ tâm sự. Ngay sau khi chính thức yêu nhau, Thảo giới thiệu Khanh với gia đình của mình ở quê, và gia đình của Thảo nhận ra được rằng Khanh không phải là nam khi nói chuyện với Khanh trên điện thoại. Ban đầu, gia đình của Thảo khá sốc với tin này. “Chị em phản đối xong mẹ em xong lúc đầu đấy nghĩ người yêu em thôi, mới biết người yêu em thì cứ tưởng rằng là trai, nhưng mà sau đấy Khanh gọi điện đấy thì nghe giọng mới biết được là gái, xong mẹ cũng buồn, mẹ cũng khóc mẹ cũng nói là chứ, vì rằng con lại yêu như rứa.” Khác với mẹ và chị, em gái của Thảo lại đón nhận tin này một cách rất cởi mở, thuyết phục mẹ và cả nhà rằng “thời đại này tình yêu là như thế”. Thảo và Khanh cũng phải trải qua một giai đoạn khá khó khăn khi mẹ của Thảo vẫn còn rất bối rối với chuyện tình yêu của hai bạn, chị gái của Thảo thậm chí còn nhấn tin thuyết phục và cảnh báo đến Khanh rằng tình yêu của họ khó có thể có một kết thúc có hậu. Sau nhiều nỗ lực giải thích cho gia đình, cùng với sự ủng hộ của em gái và ông ngoại, cha mẹ và chị của Thảo đã âm thầm chấp nhận, rồi chính thức ủng hộ cả hai. Đến nay, gia đình của Thảo đã coi Khanh như con cái trong nhà, chính vì vậy, Thảo và Khanh cũng thường xuyên về thăm gia đình hơn.

Về phía gia đình của Khanh, tuy cha mẹ Khanh vẫn chưa cảm thấy thoải mái với việc Khanh là một transguy, sự có mặt của Thảo, một cô gái trẻ trung và sôi nổi, đã khiến cho cha của Khanh cảm thấy vui hơn, luôn muốn Thảo đến nhà để cùng trò chuyện.

Khi đã chấp nhận Khanh như con cái trong nhà, gia đình của Thảo thể hiện sự quan tâm đến tương lai của hai con. “Mẹ em nói Khanh cũng dự tính rồi về rồi Khanh đi làm, xong tụi em vô mua nhà, đến khi mà đủ tiền mua nhà là mua nhà trong em đó, Khanh cũng làm thêm vài năm nữa mới vô, rồi đợi, nếu mà có luật đồng tính mà thông qua thì em mới được đám cưới, luật thông qua thì mới đám cưới, nói chung là cũng tính nhiều, ba của em cũng dễ lắm, tại vì ba mẹ em cũng khỏe là dạng là tiếp thu được kiến thức.”

Chuyện của Hải, thành phố Hồ Chí Minh – Tình yêu của mẹ sẽ tiếp thêm sức mạnh

Việc công khai có thể chỉ đơn giản như một tâm sự, một câu chuyện chia sẻ thành thật với người thân. Khi đó, tình cảm gia đình, tình yêu của cha mẹ dành cho con cái sẽ làm cầu nối để cha mẹ có thể lắng nghe và hiểu hơn về con mình:

Hải, một nam sinh viên 21 tuổi, sinh ra và lớn lên ở TP HCM, hiện đang sống chung với bạn bè tại ký túc xá của trường Đại học. Hải đã công khai với gia đình và nhiều bạn bè và hiện đang hoạt động khá tích cực trên các nhóm mạng xã hội dành cho cộng đồng LGBT ở TP HCM. Là một người trẻ tuổi và năng động, từ khi Hải nhận biết về xu hướng tính dục của mình, Hải đã chủ động tìm tòi các thông tin trên mạng, và chủ động tìm đến trung tâm ICS để được tư vấn giúp hiểu được về mình. Nhưng, cũng chính vì là một người trẻ tuổi và có ít trải nghiệm trong tình yêu, khi tình cảm của Hải dành cho một người bạn nam học chung quá lớn mà Hải không biết phải ứng xử như thế nào cho hợp lý, Hải đã không kìm được cảm xúc, tâm sự và thổ lộ với mẹ câu chuyện của mình một cách tình cảm, gần gũi nhất.

“Bữa hôm đó là buổi sáng thì em vẫn như bình thường thôi, nhưng mà lúc đó em suy nghĩ rất là nhiều, trăn trở rất là nhiều, tự nhiên mẹ tới, mẹ thường mẹ lau nhà mẹ lau

tối phòng của em, mẹ lau xong mẹ đi xuống, thế hôm nay mẹ dừng lại mẹ nhìn em, thì em hỏi có chuyện gì vậy, thì mẹ bỏ cái cây lau nhà xuống mẹ tới mẹ nắm tay em mẹ hỏi con có chuyện gì kể cho mẹ nghe đừng có giấu, thật sự em không có biểu hiện gì hết, em không biết sao mẹ biết, thế mới nói là đâu có gì đâu mẹ, thế cái kiểu như mẹ nói có chuyện gì nói mẹ nghe, đừng có làm mẹ lo, thì lúc đó em ngồi em khóc, em không hiểu tại sao em khóc luôn, mẹ cũng khóc theo, thế mẹ mới nói là có cái gì kể cho mẹ nghe đừng có giấu mẹ, thế em mới nói là mẹ có nhớ mấy hôm trước con có nói với mẹ con buồn vì con thích người ta mà người ta không thích con không, thì mẹ mới nói là à thì ra là chuyện đó, cứ từ từ, con gái người ta không thích con thì cứ từ từ còn đứa khác, con tập trung lo học lớp mười hai, thì em mới khóc không biết nói sao, thì em mới nói là nhưng mà cái người đó không phải là con gái, cái người đó là con trai, thế bắt đầu mẹ mới ngồi nhìn em năm phút luôn, mẹ nhìn em rất là lâu, rồi mẹ mới ôm em, thế sau đó mẹ mới nói là mày có khùng có điên vẫn là con của tao, không có gì phải buồn hết, thế ngày hôm đó em mới nói chung là hai mẹ con ôm nhau khóc rất là lâu luôn, cái bác phía ngoài cũng nhìn thấy mà không hiểu chuyện gì.”

Về sau, Hải có giới thiệu mẹ tiếp cận đến hoạt động của nhóm PFLAG (dành cho cha mẹ của LGBT), tiếp xúc với các bậc cha mẹ khác, mẹ của Hải ngày càng hiểu và chấp nhận Hải hơn.

Chuyện của Phương, Hà Nội – Hãy chọn cách công khai tùy theo hoàn cảnh

Phương, 27 tuổi, tự xác định mình là người đồng tính nữ, sinh ra, lớn lên và làm việc tại Hà Nội. Câu chuyện của Phương có thể là một minh chứng điển hình cho việc hiểu về tình thế và cơ hội công khai trong từng bối cảnh, ở trường và tại gia đình, để từ đó lựa chọn cách mang lại thông tin cho người xung quanh một cách thích hợp nhất. Cách mà Phương từng bước mở rộng đối tượng công khai cho thấy sự tự tin về mình và những chiến lược rất hiệu quả. Đồng thời, việc lựa chọn hình thức truyền tải thông điệp đến gia đình một cách tế nhị cũng giúp cho người cha của Phương có đủ thời gian để tiếp nhận và chấp nhận con mình.

Phương học ở một trường đại học quốc tế tại Hà Nội, nơi mà theo Phương là “một môi trường thì mình đã cảm giác mình thoải mái hơn rồi, và mình em có một cái assume (giả định) là có rất nhiều người ở trong cái trường này họ cũng có tư tưởng rất là mở.” Phương quyết định công khai với bạn học từ năm 19-20 tuổi, ban đầu với những người mà Phương cho rằng họ ‘đủ thân’, một cách ‘khá tự tin’. Việc công khai với bạn bè đối với Phương không gặp bất kỳ trở ngại hay khó khăn gì, những người bạn của Phương đều tiếp nhận thông tin một cách tự nhiên, cởi mở, và quan hệ của Phương với bạn bè không có thay đổi gì đáng kể sau công khai. Tiếp sau đó, Phương quyết định công khai với chị ruột. “Chị ruột, thì chị cũng đã gặp người yêu của em rồi, bạn ấy ra đây chơi, thì tức là cũng đã nói chuyện các thứ em thấy cũng thoải mái và em nghĩ là trong gia đình thì không thể come out ngay cùng một lúc, thế nhưng mà mình nghĩ là mình sẽ cần một ai đó, thì em cũng hỏi ý kiến chị kiểu em có nên come out với bố hay không, mẹ em mất rồi, thì hỏi đây em cũng thì hỏi đây em cũng nói cho chị em biết thì chị em khá là sốc, chị em khá là sốc bởi vì chị ấy bảo là kiểu có chắc hay không, tại vì chị ấy biết là trước là em đã từng điên cuồng thích một bạn nam khác trong một thời gian rất là dài, thế là chị bảo có chắc không hay là kiểu hay chỉ đơn giản có thể là bi (bisexual), đối với chị ấy thì cái việc nếu như em là bi nó lại rất dễ chấp nhận cái việc em là đồng tính nữ hẳn, em rất là ngạc nhiên.” Sau khi đã thuyết phục được chị gái, Phương tiếp tục tính toán cách thức công khai với bố. Vì Phương hiểu tâm lý của bố cũng như hiểu được khả năng diễn

đạt hạn chế của bản thân, nên Phương đã quyết định chia sẻ với bố một cách gián tiếp.

“Mới năm ngoái vào sinh nhật của em thì em come out (với bố), coi như là báo là dù sao thì cũng là kiểu ngày của con nếu như bố không muốn nói gì, kiểu giơ cao đánh khẽ, nhưng mà cuối cùng thì em cũng không come out trực tiếp được, tại vì em bị cái tật em nói em rất dễ em bị xúc động, kể cả chuyện vui chuyện buồn chuyện quan trọng nhưng mà em rất dễ kiểu xúc động em nói một lúc xong kiểu cái kiểu rức rức lên, cho nên là em đã không thể nói trực tiếp được, thế em có viết bố cái thư, thế xong rồi tối hôm sinh nhật em thì em đưa cho bố đọc, thì cũng kiểu đứng ở ngoài cũng len lén nhìn cũng thấy bố đọc rất lâu mà không thấy bố nói gì không thấy bố gọi gì [...] hôm ấy mấy bố con ăn bánh các thứ với nhau xong, xong màn đấy rồi thì ai về phòng người đấy [...] hôm sau kiểu mình đi một chỗ khác để bố không phải nhìn thấy mặt mình, thì đó thì em cũng viết thư đưa xong thì bố cũng ngồi đọc xong cũng ngồi im lặng một lúc [...] mãi phải đến nửa tiếng bốn lăm phút sau gì đấy mới thấy gọi em sang, nghe giọng thì biết bố cũng buồn, giọng trầm hẳn xuống, nói rất là nhỏ, thì bố em nói là, nói chung là bố em chấp nhận, tức là bố em nói một câu con là con gái bố thì dù chuyện gì nữa thì bố vẫn yêu con đấy, cái đấy thì con không phải lo, em thì có một cái rất thích khi come out với bố em, thì em không bị quá sợ đến mức là kiểu bố em sẽ tổng em ra khỏi nhà hay là bố em cũng nói là em bị bệnh này nọ rồi đem đi chữa. Tại vì thực ra bố em cũng khá là cởi mở trong vấn đề này, rất là thú vị tức là hồi trước ngày bố em còn trẻ thì bố em đã từng lúc ở nước ngoài đấy bố em cũng đã đi tham dự những cái pride parade (diễu hành ủng hộ tự hào đồng tính) với bạn học, đó thì mãi sau này bố em mới kể, nhưng mà hồi đấy bố em bảo bố em đã đến rồi bố em cũng đi kiểu vậy cỡ này nọ các kiểu, thế em mới bảo ô thế cũng tân tiến nhì.”

Điều thú vị là, sau thời điểm chính thức công khai với bố, tình cảm của Phương với bố dường như khăng khít hơn, hai bố con có thể thoải mái trò chuyện về LGBT, khiến Phương vô cùng ngạc nhiên về hiểu biết của bố đối với những chủ đề đa dạng tính dục. “Thậm chí bố em có lúc bố em còn rất bức xúc, bố em kêu là thế hệ bọn em, tại sao thế hệ bọn con bây giờ trẻ như thế được kiểu tiếp xúc nhiều được học nhiều thế mà vẫn nghĩ là đồng tính là một cái bệnh đấy và chẳng hiểu mấy đứa ăn học giỏi, tiếp thu kiến thức kiểu gì mà đến thời bọn mày còn nghĩ đồng tính là một bệnh.”

Phương với tâm trạng vui vẻ và hạnh phúc, sau khi công khai thành công và nhận được sự ủng hộ hết mình của bố, đã chia sẻ câu chuyện của mình lên trang Facebook cho tất cả bạn bè cùng biết. Nội dung chia sẻ trên mạng này chính lại là một lần nữa, Phương công khai về mình cho tất cả những người Phương quen biết. “Em muốn mọi người biết mọi người chia vui [...] và sau đấy rất rất nhiều người vào kiểu chúc mừng các thứ, kể cả có những người mà em đọc xong mà em nghĩ là mình không ngờ những người này họ cũng cởi mở chuyện đấy như thế, thế sau khi em post (đăng bài) thì em biết là mọi người rất là ủng hộ mình, mọi người có những người bảo ô biết bây giờ em đã come out với bố rồi kiểu chị thấy nhẹ nhõm như chính thể như chính chị là người come out, sau đấy em biết là mình cũng có những biết thêm những người bạn của mình họ thực ra họ cũng rất là cởi mở.”

Công khai bị động

Chuyện của Thắng, Hà Nội – Đến cuối cùng gia đình sẽ luôn ủng hộ và bảo vệ con cái

Mặc dù khởi nguồn của việc công khai không xuất phát từ kế hoạch chủ động của mình mà do tình cờ bị một người bác phát hiện quan hệ của Thắng với người bạn trai, câu chuyện của bạn nam ở Hà Nội sau đây cũng cho thấy cùng với thái độ tích cực và tự tin vào bản thân, dù có trải qua nhiều khó khăn, gia đình đến cuối cùng sẽ luôn ủng hộ và bảo vệ con cái.

Thắng, 28 tuổi, mới tốt nghiệp thạc sĩ và đang tự kinh doanh ở Hà Nội, là con cả trong gia đình có hai anh em trai. Theo như nhận định của Thắng, gia đình Thắng khá cởi mở trong việc dạy dỗ con cái, để con cái phát triển tự lập. Gia đình của Thắng không can thiệp gì nhiều về phong cách ăn mặc hoặc cử chỉ của Thắng, dù theo Thắng chia sẻ, từ bé trông Thắng đã “kiểu nam nhưng mà thích thể hiện mình là nữ, kiểu như thế, thì mình thấy như thế, chữ thực ra hồi đấy là mình cũng không thể hiện mình là nữ, chẳng qua là có cái về ngoài là nó không được nam tính thôi, thì hồi bé thì trông, nhìn lại ảnh thì trông mình cũng như con gái thật, và kể cả từ khi còn bé bố mẹ cũng rất ủng hộ cái việc là mình có nữ tính hay không, rồi là mình có chơi với các bạn nữ nhiều hơn các bạn nam thì cũng chả vấn đề gì đối với bố mẹ cả.” Thắng xác định được bản thân mình là người đồng tính từ năm 21 tuổi, sau khi quen và yêu một anh lớn tuổi hơn một thời gian. Câu chuyện công khai của Thắng đến một cách bất ngờ, khi một người bác của Thắng bắt gặp Thắng và bạn trai khi Thắng làm việc thêm tại quán café của người này. Thắng đã thổ lộ toàn bộ câu chuyện của mình và bạn trai cho bác với mong muốn bác sẽ giữ kín không kể lại cho gia đình. “Hôm đấy trong cái buổi tối hôm đấy thì cả hai đứa mình kiểu không được chuẩn bị gì, thế nên là ngồi nhìn nhau rất là khó nói, và đến cuối cùng mình phải là người mở lời, thôi thì thôi thì chuyện nó đã như thế rồi thì thôi công khai luôn, lúc đấy chỉ là bột phát thôi, kiểu nghĩ rằng đằng nào bác cũng biết rồi, thôi được rồi cho bác biết cũng chả sao, dù sao cũng không phải bố mẹ, thì cũng nói thật với bác là cháu như thế, cũng giới thiệu luôn đây là người yêu của cháu, cháu yêu hơn được một năm rồi, thì bác bắt đầu sau lúc đấy thì bác ấy bảo, bác cũng không nói gì tiếp, bác cũng không biết nói gì lúc đấy cả. Sau đó thì mình cũng có nói với bác là thôi con nói với bác như vậy thì bác đừng có nói lại với bố mẹ con vì cái này con chưa sẵn sàng, chưa sẵn sàng cho bố mẹ con biết đâu, thế bác cũng ừ bác cũng bảo ừ được rồi bác cũng giấu.” Tuy nhiên, chỉ một thời gian ngắn sau, người bác của Thắng đã tiết lộ câu chuyện này cho bố mẹ Thắng. Kết quả là Thắng phải đối mặt với cả gia đình, khi chưa có bất kỳ tinh thần chuẩn bị nào.

“Khoảng độ sau đó vài tháng, mình không nhớ chính xác lắm, bố mẹ trong một buổi tối đương nhiên là không có anh người yêu rồi bố mẹ ăn cơm xong thì bắt đầu gọi họp gia đình, em trai mình thì được cho ra chỗ khác kiểu sang nhà bác chơi, bắt đầu lúc đấy mẹ mình là người lên tiếng đầu tiên, vì mẹ mình luôn luôn giữ thế chủ động, là bắt đầu không nói là bác nói đầu mà bắt đầu quay lại các vấn đề cũ, các vấn đề về việc là tại sao không thấy dẫn bạn gái về, tại sao không yêu ai, tại sao chỉ thấy dẫn có mỗi anh kia về rồi thì cứ kiểu dính quần quýt nhau đấy, rồi là mẹ cũng hỏi thế đi làm ở cái quán kia thế nào các thứ, nói chung là đưa rất là nhiều dữ kiện ra, còn khi mà mình nghe thế mình cũng đã bắt đầu hiểu lơ mờ, nó cũng giống như cái việc mà bác mình đã vào đề với mình vậy. Lúc đó thì thôi không rút kinh nghiệm, lúc đấy chối đây đây, chối cho đến không thể khai ra được, nhất quyết cũng không sống chết hôm nay cũng không nói ra gì [...] nói chung là viện đủ lý do đủ các kiểu nói, nói chung là làm thế nào để mẹ không,

bố mẹ không biết được chuyện này, nhưng mà đến mẹ thấy mình chối quá nhiều, thế là cuối cùng cũng đành phải nói ra là thế hôm trước nói chuyện với bác như thế nào, tại sao hôm nay lại kiêu phải chối, thế thì bác nói với mẹ rồi, thế thì lúc đấy mình mới bảo thế cuối cùng từ này tới giờ mẹ không nói luôn từ ban đầu đi con đỡ phải tìm cách kiêu con phòng thủ như thế này mất công không, sau cái câu nói đấy thì mình cũng không còn gì để che giấu nữa thì mình cũng đành phải gật.”

Quá trình để gia đình Thắng chấp nhận con người và tình yêu của Thắng không phải là một khoảng thời gian êm đềm. Mẹ của Thắng sau giai đoạn im lặng vì chưa biết nên phản ứng như thế nào đã ra quyết tâm thay đổi Thắng, bằng nhiều biện pháp tiêu cực. “Mẹ mình bắt đầu lục lọi tất cả các cái thông tin rồi bắt đầu đi hỏi han bạn bè, mẹ tự đi làm hết, bắt đầu là tìm hiểu thông tin này, bắt đầu lục lọi này, bắt đầu hỏi trong miền Nam, hỏi đấy lại còn có, hỏi đấy tồn tại một số cái bác sĩ mà kêu là bác sĩ tâm lý kêu là cái gì để chữa gay đây đây thì mẹ mình cũng hỏi vào trong miền Nam, xong rồi mẹ mình bắt đầu tuyên bố vào miền Nam sống với cả bác, đi miền Nam sống với bác để cho trong đấy có bệnh viện các thứ chữa được bệnh này...” Trong khoảng thời gian này, quan hệ của Thắng với mẹ rất căng thẳng và rạn nứt. Bố của Thắng tuy phần nào hiểu và chấp nhận con, tuy nhiên ông không thể hiện và cũng không lên tiếng ủng hộ Thắng, vì ông đang đứng giữa luồng đấu tranh với chính bản thân mình “không biết đối mặt với dòng họ như thế nào, lúc đấy là bố bảo bố chỉ nghĩ là bố mong lúc đấy mà không phải như thế thật, nhưng mà đến lúc mà con như thế thì bố cũng không thể nào ép buộc con giống như mẹ nếu như lúc đấy bố cũng là người kiêu gây sức ép đối với mình thì sợ rằng mình sẽ xảy ra chuyện.” Căng thẳng trong gia đình bị đẩy đến cao trào nhất khi Thắng quyết định kết thúc mọi chuyện bằng cách tự tử, 6 tháng sau khi công khai với gia đình. May mắn là Thắng được phát hiện và cấp cứu kịp lúc. Sau sự kiện này, gia đình của Thắng dường như thức tỉnh, bố của Thắng chính thức phản đối cách hành xử của mẹ, mặc dù cả bố và mẹ vẫn chưa chấp nhận được nhưng ông “không muốn mất con trai đấy thế là thôi thì thà như thế nào cũng được, miễn là còn con là được, không quan tâm là con như thế nào nữa rồi.”

Trải qua nhiều thuyết phục, và cả chứng minh bằng lối sống tích cực, tình yêu bền chặt và chân thành của Thắng. Đến nay, mẹ của Thắng đã hoàn toàn chấp nhận và ủng hộ con trai mình. “Rồi bố mẹ thấy cái chuyện người yêu của mình với anh người yêu thứ hai đấy cũng kiêu khăng khít bền chặt, vì bọn mình yêu nhau được năm năm mà, đâm ra là bố mẹ lại càng tin, mẹ càng tin vào một cái gọi là cái hạnh phúc của một người của con trai mình là của mình đấy, mẹ tin vào cái điều đó.”

Chuyện của Mai, thành phố Hồ Chí Minh – Thuyết phục cha mẹ là một chặng đường dài

Mai, 23 tuổi, cô gái nhỏ nhắn đến từ một thành phố cao nguyên, hiện sống và làm việc ở TP HCM. Câu chuyện công khai của Mai xảy ra từ rất sớm, khi Mai còn đang học phổ thông trung học, một cách bất ngờ và hoàn toàn nằm ngoài mong muốn của cô.

Trước khi gặp và yêu người bạn gái học cùng lớp, Mai đang hẹn hò với một người bạn trai lớn tuổi hơn trong câu lạc bộ thể thao mà họ cùng tham gia. Mọi chuyện thay đổi khi Thanh, một người bạn gái, chuyển đến học cùng lớp với Mai, và chiếm trọn tình cảm của cô. Với Mai, chuyện tình cảm này xảy đến một cách ‘tự nhiên và dễ thương’, được các bạn bè trong lớp biết và ủng hộ, cô giáo chủ nhiệm lúc đó của Mai cũng biết và ủng hộ. Cho đến khi tình cờ mẹ của Mai phát hiện được tin nhắn của Mai với bạn. “Đến một thời gian năm lớp mười hai thì em bị mẹ bắt được tin nhắn, em nhắn tin với Thanh

thì mẹ đọc được, sau đó mẹ cầm tui em liên lạc với nhau, vì mẹ nghĩ là cái giai đoạn đó tuổi tui em đang lớn lên thì sẽ bị ngộ nhận, thì bắt đầu bị tịch thu điện thoại.” Mẹ của Mai sau đó liên lạc tới trường, yêu cầu giáo viên chủ nhiệm của Mai tách hai bạn gái khỏi nhau, và gặp trực tiếp với người bạn gái của Mai yêu cầu không tiếp tục quan hệ. Chuyện tình cảm của Mai và người bạn này về sau phải kết thúc do gia đình Mai quyết định chuyển Mai xuống TP HCM học để tách hai người khỏi nhau. Mẹ của Mai mặc dù rất yêu con, nhưng đến nay vẫn chưa thật sự chấp nhận Mai như một người đồng tính. Chị gái của Mai ngay từ đầu luôn là một người ủng hộ hết mình, luôn giúp Mai giải thích và nói chuyện với bố mẹ cho dù việc ủng hộ này cũng khiến cha mẹ tỏ ra không hài lòng. Đến nay, Mai và chị gái đang cùng sống và làm việc ở TP HCM. Mai vẫn luôn cố gắng sống tốt cuộc sống của mình, vẫn luôn quan tâm đến gia đình, và kiên trì trong việc chứng minh cho cha mẹ rằng không có gì là sai trái khi là một người đồng tính.

Chuyện của Tâm, thành phố Hồ Chí Minh – Sự thật có khi là những thứ không cần nói thành lời

Câu chuyện của bạn nam sau đây có thể không được coi là một câu chuyện công khai.

Tâm, 26 tuổi, chuyển về TP HCM học và sống cùng gia đình từ năm 2000, hiện nay đang làm việc cho một khách sạn lớn ở TP HCM. Tâm tự nhận biết mình là một người đồng tính nam từ khi còn đi học. Theo như Tâm chia sẻ, tính đến thời điểm hiện tại, Tâm chưa chính thức công khai với bất kỳ ai trong gia đình, và cũng chưa có ý định làm việc này trong thời gian sớm. “Cái chuyện công khai giới tính của mình thì là của mình thôi, mình cũng không cần phải công khai nếu như nó ảnh hưởng tới công việc của mình, ảnh hưởng tới gia đình của mình hay ảnh hưởng tới cái gì đó đến mình. Em phải chắc, phải chắc là sau khi mình công khai thì mọi thứ vẫn mọi thứ vẫn không có ảnh hưởng gì tới mình thì mình mới công khai. Khi mà em có đầy đủ sự nghiệp, em có cuộc sống ổn định, em có công việc ổn định, em có ổn định về tài chính em có thể lo được cuộc sống của riêng em, ví dụ như gia đình ví dụ như sau khi em công khai thì gia đình mà không muốn em ở chung nữa thì em có thể nói chung là ra ở riêng được và không có ảnh hưởng gì đến cuộc sống của em thì em mới công khai, nói chung là em phải có cái gì đảm bảo thì em mới công khai, cái đảm bảo là mình có thể tự nuôi bản thân mình, mình có chỗ mình ở, mình có công việc mình làm thì mình mới công khai.” Tuy nhiên, lựa chọn không công khai của Tâm không đồng nghĩa với việc Tâm phải cố gắng che giấu về mình và lối sống của mình. Theo Tâm, gia đình có thể “đoán được rồi, cũng thời gian dài họ đã biết rồi mà họ không có nói, lúc mà họ biết thông tin đó thì tới khi em nói thì đâu có lý do để phản đối, họ chỉ phải chấp nhận thôi, em nghĩ là vậy”. Ví dụ như trong cuộc sống thường ngày, có những chi tiết có thể hé lộ về xu hướng tính dục của Tâm: “Tình cờ thôi, em tại vì em cũng có mấy tạp chí mà có mấy bạn nam hở hang trong này, em có những cái tạp chí như vậy, bạn em nước ngoài gửi về cho em coi, xong cái em để trong ba lô em để ở dưới đây, xong cái em nghĩ là chị em thấy, em thì em giấu nhưng mà hôm đó chị em kiểm chỗ để bỏ mấy cái tài liệu quan trọng đây chứng minh thư này kia nọ xong chị bối lên thì chị thấy, tại vì em cũng không thấy chị thấy nhưng mà em thấy cái giỏ của chị trong đó dưới đó, em nghĩ chắc chị mở ra thấy, em nghĩ là chắc chị biết, nhưng mà chị không nói. Hoặc lúc trước em nhớ anh em biết, anh em tại vì trước em xài máy tính em với anh là xài chung, xong có những trang web em vào thì anh em thấy, có những hình nào em để em quên thay đổi đi xong bản thân em cũng thấy.”

SAU CÔNG KHAI – THAY THÁI ĐỘ, ĐỔI CUỘC ĐỜI

Phản ứng của gia đình

Kể cả với những gia đình thể hiện sự cởi mở về các chủ đề LGBT, khi tiếp nhận thông tin thô lộ từ phía con cái của mình, các bậc cha mẹ thường ít khi ngay lập tức chấp nhận điều đó như một sự thật. Gia đình thường trải qua nhiều cung bậc cảm xúc khác nhau, cả tiêu cực và tích cực, cũng như thể hiện nhiều thái độ và phản ứng. Một điều đáng mừng là cho dù ban đầu những phản ứng và thái độ của gia đình có thể cực đoan đến mức nào đi chăng nữa, qua thời gian, hầu hết đều có biến chuyển tích cực, nghiêng về phía chấp nhận, ủng hộ và bảo vệ con cái của mình.

Câu chuyện của Minh, 33 tuổi ở TP HCM về phản ứng của gia đình sau khi tiếp nhận thông tin công khai của mình được kể lại sau đây có thể được tìm thấy ở khá nhiều nơi, khi gia đình cố tìm mọi cách để ‘cải hoá’ con trai của mình về ‘bình thường’. Phản ứng đầu tiên của mẹ và cậu khi Minh bộc lộ về bản thân và về tình cảm của mình với người bạn trai vào thời điểm công khai là hoài nghi. “Con có chắc ăn, mà y có chắc ăn như vậy, chắc ăn như vậy hay không, rồi sau này mình nghĩ thấy khổ, xã hội người ta kỳ thị, có thể ở nhà thì chấp nhận, nhưng mà xã hội sẽ không có chấp nhận mình, rồi nghĩ là ừ cố gắng thử sức đứa con gái nào thử coi như thế nào.” Tiếp đến, họ cố gắng khuyên răn và thuyết phục Minh tìm kiếm và thử làm quen với bạn gái khác. Mẹ và cậu của Minh lo ngại vì những điều họ biết về đồng tính thông qua báo chí và các phương tiện truyền thông rất tiêu cực. “Cậu cũng quen với những người đồng tính, lúc đó cậu cũng quen với những người pê đê đó, nói là những đứa pê đê tính nó thế này, thế này nó cuồng ghen giết người, nó thấy mày quen đứa nào khác, có thể nó ghen quá nó giết mày này nọ.”

Tương tự như trường hợp của Minh ở TP HCM, Thắng (Hà Nội) khi công khai với gia đình do bị phát hiện đang có quan hệ tình cảm với người yêu cùng giới đã phải trải qua một giai đoạn nhiều sức ép từ phía gia đình. Với nhiều cách thức khác nhau, gia đình của Thắng muốn họ kết thúc mối quan hệ yêu đương, cho dù trước đó, với tư cách là một người bạn, gia đình của Thắng rất yêu mến người bạn trai của Thắng. Mục đích cuối cùng và duy nhất đối với gia đình của Thắng khi đó là phải làm sao để Thắng lấy vợ, sinh con. Thậm chí, gia đình Thắng còn tìm đến những biện pháp cực đoan:

“Mẹ nói: nói chung là hai đứa thử nên ngồi suy nghĩ lại rồi con nên thử một vài cái mối quan hệ khác đối với bạn nữ xem như thế nào chứ đừng chỉ chăm chăm biết một người như thế [...] nói chung là tìm cách khuyên giải mình để làm sao mình tự vứt bỏ cái mối quan hệ đó, bởi vì cái anh người yêu mình lúc đấy thì anh ấy rất là ngoan rồi bố mẹ quý rồi còn là cả gia sư đi dạy nữa, mà cái hoàn cảnh của anh ấy bố mẹ mình cũng biết cho nên cũng không hề gây sức ép đối với anh ấy, [...] hoàn toàn là mẹ không đồng ý, thế lúc đấy kiểu lúc đấy trẻ con mà, lúc đấy mới quay ra gây hai mẹ con cãi vã nhau rồi các thứ, lúc đấy thì mẹ mới bắt đầu bộc phát ra, có nghĩa là mình cảm tưởng như là đó là những cái gì mà mẹ mình dồn nén trong vòng rất nhiều những cái ngày tháng qua mà mẹ mình không dám nói với mình, bắt đầu mẹ mình mới bộc phát ra bằng tất cả cái gì đó trong đêm đó trong cái buổi tối hôm đó, nói chung là đủ các loại từ ngữ rồi tất cả các thứ mang tính miệt thị đấy, tính miệt thị về cái người đồng tính, nói chung là miệt thị.”

“Mẹ âm thầm, mẹ âm thầm kiểu đọc báo rồi tìm hiểu các thông tin, mẹ cũng tự ấy các thứ để vẫn mong là sẽ tìm được một phương thuốc hay một cái gì đó để cứu được mình, rồi là thỉnh thoảng thì cũng kiểu cũng đổ dành mình là con thử thay đổi một lần xem như thế nào, rồi là mẹ thấy rằng là có rất là nhiều người cũng như con rồi cũng vẫn lấy vợ cũng vẫn sinh con được, tại sao con không thử, bởi vì hồi đấy những người đồng tính nam không phải là những người có thể công khai như bây giờ, mà hầu như là mọi người đều tìm cách là một cái phương án là lấy vợ để che mắt gia đình đấy, cho nên là mẹ cũng theo những tấm gương đấy để mẹ tìm cách là bảo mình là con cũng nên thử như thế, con cũng nên cố gắng như thế để được nhưng mà mình tuyệt nhiên mình từ chối, thực ra thì mẹ đọc thấy, mẹ chỉ thấy có mỗi cái phần là người ta lấy vợ thôi, mẹ không biết là cái cuộc sống của người ta đối với người phụ nữ đấy như thế nào, rồi là cuộc sống gia đình của người đồng tính nam với một người phụ nữ nó sẽ khổ sở ra sao mẹ không biết đâu, [...] nhưng mà mẹ thì mẹ chỉ quan tâm đến việc đó là làm sao để mình có thể lấy được vợ, sinh được con, thế là đủ rồi. Hồi đầu thì mình rất là có thói quen đó là phản biện, phản biện lại, phản biện và giải thích lại cho mẹ biết để mẹ có thể kiểu thông tin nó rõ hơn đấy, nhưng mà hình như phản biện với giải thích mà mẹ vẫn chỉ vẫn nhắm nhắm đến mục tiêu là làm sao để lấy vợ sinh con thôi, gay cũng được nhưng mà bây giờ phải làm sao lấy vợ sinh con.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Trách nhiệm lập gia đình và sinh con dường như là áp lực phổ biến nhất với những người nam, khi hầu hết các câu chuyện công khai đều nhận được sự phản ứng từ phía gia đình gây sức ép về việc kết hôn.

“Cái lúc mà nói tối hôm đấy mẹ mình cũng bảo là cũng lo, thật ra mẹ bảo con lấy vợ mẹ cũng bảo có thể tại con chưa gặp được người phụ nữ đúng các thứ thôi...”

(Mạnh, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Với những người tham gia là nữ, phản ứng của thành viên gia đình đối với việc công khai ban đầu cũng khá tiêu cực. Ví dụ như với Phương, sau khi chia sẻ với chị gái về mình và hỏi ý kiến chị về việc liệu có nên công khai với bố, chị của Phương một mực phản đối vì lo việc này sẽ ảnh hưởng đến sức khỏe của bố:

“[...] em không muốn là phải giấu, nếu em phải giấu với họ hàng với người ngoài chẳng hạn thì em mới giấu, nhưng mà em nghĩ ở trong gia đình thì nó là cái nơi an toàn nhất đấy thì em phải được là chính mình, thì chị em rất là phản đối, chị em bảo là bố bị huyết áp cao không được làm thế đâu, bố mà bị sốc lên thì làm thế nào, bố em như vậy chị em rất là ngăn cản, thế em mới, lúc đầu thì em cũng rất là giận, em thì em hiểu cái cách suy nghĩ của chị ấy nhưng mà em rất là giận, [...] mặc dù cứ mỗi lần nhắc đến chuyện là em muốn come out với bố thì chị ấy lại phản đối, thế dần dần rồi thì em cho chị ấy thành nhóm kiểu những người đã biết rồi, còn cái việc come out hay không thì đấy là việc của em, em không hỏi ý kiến của chị ấy nữa, thế xong rồi em cũng lần lữa mãi suốt từ đấy năm sáu năm, sáu năm thì em mới come out với bố.”

(Phương, nữ, 27 tuổi, Hà Nội)

Tương tự như ở nhóm nam, các gia đình cũng tạo sức ép lập gia đình và có con đối

với con gái khi họ bộc lộ xu hướng tính dục của mình.

“Trong cái khoảng thời gian hai năm đấy thì cũng có vụ vợ nhắc với má rằng ừ con cũng thế đấy, con cũng giống như những người mà con nói con kể chuyện với má đó, thế thì má em thì cũng kiểu thực ra em nghĩ là má em không đồng ý đâu, em chỉ gọi là nói cho má em biết thôi, má em cũng không đồng ý đâu bởi vì lần nào nhắc đến chuyện em cũng như vậy đấy thì má luôn luôn chốt bằng một câu mà y cứ chơi đi, tao cho mày chơi đến hai mươi bảy tuổi mày đi lấy chồng cho tao, thế má thì vẫn mong đi lấy chồng bởi vì có mỗi một cô con gái thôi mà, thì má không mong là mình ở vậy cả đời...”

(Dung, nữ, 23 tuổi, Hà Nội)

Nhiều gia đình khi phát hiện về tính dục của con cái khi còn ở độ tuổi đi học thường không chấp nhận và coi đó như một giai đoạn ‘nổi loạn’ tạm thời, tìm cách ngăn cấm và thay đổi con cái mình:

“Dạ mẹ còn cấm bắt luôn, lúc đầu nói là đang ngộ nhận thôi, mẹ em nói em vậy, xong sau đó thì mẹ em vẫn thấy em vẫn nhắn tin, có nghĩa là em nhắn tin nhưng mà không có trước mặt mẹ nhưng mà lâu lâu mẹ vẫn phát hiện ra, thế mẹ em thu điện thoại lại, mẹ em nói là mẹ không muốn em sử dụng điện thoại nữa, thế mẹ em nhờ một bạn trong lớp, coi là trên lớp em với Thanh có chơi với nhau không. Rồi hồi đó mẹ em nhờ giáo viên chủ nhiệm tách tụi em ra nữa, rồi đi học thêm hay là học chính thì là ba em bắt đầu đưa đón [...] Dạ, xong là em nói là mẹ ơi hình như con không có mất đi cái tình cảm với lại Thanh đấy mà con thương nhiều hơn nữa thì phản ứng của mẹ em bất ngờ và mẹ em giống như bị đá kích đến tột cùng luôn, xong sau đó mẹ em nói là một là Thanh, hai là mẹ con cứ chọn đi, còn không thì đừng bao giờ gọi mẹ là mẹ nữa.”

(Mai, nữ, 23 tuổi, TP HCM)

Khác với thế hệ lớn, những thành viên trẻ tuổi trong gia đình thường có xu hướng hiểu và chấp nhận sớm hơn, và trở thành những người đồng minh giúp thuyết phục sự chấp thuận từ phía những thành viên lớn tuổi khác.

“Em mình thì nó là kiểu nó bất kỳ ai nó phá vỡ cái không khí đấy nó bảo là nói chung là anh cũ ấy là được rồi, em thấy thế cũng hay đấy, thật ra thì tại vì bạn em mình thì có một, nó chơi thì nó chơi với lại toàn con gái, mình thì lại toàn chơi với con trai, nhưng mà nó thì lại thẳng còn mình thì là đồng tính, hai anh em kiểu ngược nhau thế, nhưng mà nó cũng khá là open tại vì là trong nhóm của nó cũng có một bạn là les thì từ cấp hai là nó đã biết rồi, thì nó không thấy gì, thì nó lại còn bảo là em thấy thế hay đấy, thế thì sau đấy thì mối quan hệ của hai anh em có vẻ cũng thân thiết hơn, rồi thậm chí nhiều khi mình còn trên em dâu của mình nhưng lúc đấy thì mới là người yêu của em trai mình thôi là đấy nhá, em là sướng, về sau hai đứa mà lấy nhau là không phải chịu cảnh hai chị em dâu cãi nhau nữa, thì mình trêu thế, thì nó cũng cười.”

(Mạnh, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Những nỗ lực thuyết phục thay đổi và sự biến chuyển tình cảm trong gia đình

Sau những cú sốc và phản ứng tiêu cực ban đầu, thông thường các gia đình sẽ dần bình tĩnh trở lại, lắng nghe, tìm hiểu, dần chấp nhận và thích ứng với hoàn cảnh mới. Có những gia đình lựa chọn lảng tránh vấn đề, thỉnh thoảng tạo sức ép thay đổi con cái, có những gia đình dần biến chuyển trạng thái tâm lý theo hướng chấp nhận và ủng hộ con. Khoảng thời gian để thích ứng với sự thật mới này không mấy dễ dàng gì, bởi vì chính bản thân những thành viên trong gia đình cũng phải học cách để thích ứng, để cư xử sao cho phù hợp nhất. Trong giai đoạn này, những nỗ lực, sự tự tin và kiên trì của chính bản thân các bạn LGBT trẻ tuổi trong việc tạo niềm tin và thuyết phục gia đình đóng vai trò quan trọng giúp chuyển hoá tâm trạng và thái độ của gia đình.

“Thì lúc đấy mẹ em không nói gì, mẹ em chỉ im lặng thôi, xong rồi thì em có đưa cho mẹ em đọc mấy cái tài liệu, chắc mẹ em mất mấy đêm, mấy đêm thức trắng, mấy đêm hai mẹ con cùng, kiểu như thức trắng đấy, em đi qua vẫn thấy mẹ em thỉnh thoảng nằm khóc, rồi dần dần một thời gian thì độ vài tuần sau thì bắt đầu sinh hoạt bình thường nhưng mà tuyệt đối không đá động gì đến vấn đề đấy nữa, cảm giác như hai mẹ con lúc nào cũng có một bức tường.”

(Hà, chuyển giới nam, 25 tuổi, Hà Nội)

“Vâng em nghĩ rất là lo, thì kiểu nó như thế này rồi thì bản thân bố em cũng rất là khó xử khi con gái mình như thế thì không biết phải nói chuyện như thế nào, thì em thấy kể cả bạn của em chẳng hạn, nhiều đứa bây giờ khi mà nói chuyện liên quan đến đồng tính nó vẫn hay dùng cái cụm như kiểu là mà y bây giờ như thế này, đấy, có nghĩa là mọi người cũng không biết là nói sao để cho mình không bị tự ái nhưng mà lại vẫn nói đúng vấn đề đấy, em nghĩ bố em khó xử rồi bố em lo nữa, kiểu bây giờ xã hội ngoài kia thì nó như thế, thì lúc em come out xong thì bố em cũng nói là kiểu bây giờ con cũng phải xác định, nếu mà như thế thì ở ngoài kia bố biết là sẽ rất nhiều khó khăn đấy, thì em cũng bảo là cái đấy thì con biết tại vì con cũng biết con là ai từ lâu rồi con cũng xác định được, và em cũng chỉ sau đấy thì em hỏi thêm là bây giờ em come out với bố rồi thì với gia đình họ hàng thì như thế nào, tại vì mọi người vẫn cứ hỏi bao giờ cưới rồi các thứ, thì bố em cũng nói là không cần thiết phải nói, bố em nói thế, con không cần thiết phải nói.”

(Phương, nữ, 27 tuổi, Hà Nội)

Có thể trong thời gian đầu khi mới công khai, nhiều gia đình chưa thể ngay lập tức thấu hiểu và chấp nhận, tuy nhiên, qua thời gian, đa phần sự hiểu biết và tình cảm của gia đình với con em mình là LGBT chuyển biến theo hướng tích cực hơn.

“Dạ ba mẹ em chỉ là buồn bán thôi, nhưng mà bố mẹ Khanh là dạng như là nhà nước, mà làm quan chức nữa cho nên là cũng khó hơn, nhưng mà bên nhà Khanh cũng phải làm tư tưởng tới mấy năm lận, nhưng vẫn chưa chịu, chưa chấp nhận, kiểu như là cứ để mặc thế thôi chứ không có muốn đụng tới cái đó, nhà em thì vẫn chấp nhận bình thường, kiểu ba mẹ em thì vẫn chịu nghe con mình nói và tiếp thu hơn, miễn là con mình hạnh phúc là được, đến cuối cùng, ngày cuối cùng mà mẹ em chấp nhận mẹ em khóc và nói một câu là mẹ mong con là được hạnh phúc, tại vì hồi chị em có phản đối đấy là chị em phản đối với Khanh, lúc đầu là còn bình thường xong sau phản đối gay gắt [...] Chị em nhắn tin cho Khanh mà kiểu tổn thương, kêu Khanh là không thể nào

làm em hạnh phúc được như rứa đây, thế xong rồi nói em là lấy chồng rồi mới hạnh phúc, xong Khanh mới nói với chị em đây, thì chẳng lẽ bây giờ là muốn lấy một người mà hấn không yêu, chỉ cần bạn trai cũng được miễn là không biết người đó tốt hay xấu là gì, miễn người đó là con trai là được, chẳng đem lại được hạnh phúc cho nó, nói sau này về nhà chị em tiếp xúc nhiều hơn với Khanh rồi một thời gian bây giờ là chị em bình thường với Khanh, nói chung là coi Khanh như là em mình đấy.”

(Thảo, nữ, 21 tuổi, Huế)

Mai dù có người chị gái là đồng minh luôn ủng hộ và giúp thuyết phục cha mẹ, tuy nhiên để thay đổi tâm lý của cha mẹ cô dường như vẫn là một điều khó khăn.

“Chị em có nói đỡ thì mẹ em nói là chị em lệch lạc, Sài Gòn làm chị em lệch lạc. Nhiều lúc mẹ em có nói là mẹ em hối hận vì cho em lên học Sài Gòn để em tiếp xúc với những người gì đó mà làm em thay đổi vậy, nhưng mà mẹ em lại quên mất là ngay từ những năm cấp ba là cơ thể em đã thay đổi như vậy rồi.”

(Mai, nữ, 23 tuổi, TP HCM)

Những khó khăn trong việc vận động và thuyết phục gia đình tuy hiện hữu và dai dẳng, nhưng với thời gian, khi các bạn LGBT thể hiện được thái độ sống tích cực và đẹp đẽ của mình, cùng với tình cảm gia đình, sự yêu thương của cha mẹ dành cho con cái, đa phần các gia đình có xu hướng dần chấp nhận và ủng hộ con em mình.

Sự hỗ trợ từ các nhóm vận động xã hội về LGBT

Bên cạnh những tự nỗ lực của các bạn LGBT trẻ tuổi và những người đồng minh trong gia đình, có thể kể đến vai trò hỗ trợ tích cực và hiệu quả của các nhóm, tổ chức vận động xã hội về LGBT hiện nay, đặc biệt ở tại các thành phố lớn. Có thể nhắc đến hội PFLAG (Hội Phụ huynh và Người thân của người Đồng tính, Song tính và Chuyển giới Việt Nam), là địa chỉ tin cậy của nhiều bạn LGBT trẻ tìm kiếm hỗ trợ thuyết phục, tư vấn, kết nối thông tin cho cha mẹ của mình. Sau khi các bậc phụ huynh tiếp xúc và kết nối với nhau, trao đổi, tâm sự câu chuyện của gia đình mình, hầu hết họ trở nên cảm thông, thấu hiểu, chấp nhận con cái của mình, từ đó chuyển sang thái độ tích cực ủng hộ và bảo vệ.

“Bây giờ có đỡ hơn, em cũng có đưa mẹ em đi PFLAG một vài lần, ở đây thì mẹ em cũng nói là mẹ em hoàn toàn ủng hộ đây, mẹ em cũng không phản đối, hoàn toàn ủng hộ nhưng mà không hiểu sao lúc nào em với cả mẹ em cũng cảm giác như là hai mẹ con có bức tường rất là khó nói chuyện, cho nên là em ít khi nói chuyện với mẹ em lắm, xong rồi em đi làm, đi làm thì tách ra không ở cùng gia đình nữa, thỉnh thoảng mới về [...] Mẹ em luôn nói là mẹ ủng hộ tức là với ai thì hay là em đưa mẹ em đi PFLAG thì mẹ em luôn nói là mẹ ủng hộ. Khi mà em đưa mẹ em tới PFLAG đây thì em thấy mẹ em có chia sẻ với cả anh Hoàng hay là với những người nào đấy, thì thực ra thì mẹ em cũng để ý đến chuyện này tức là từ trước khi em nói với mẹ em là, cách đây ba bốn năm mẹ em cũng có để ý rồi, chắc là lúc em học cấp hai cấp ba thì mẹ em đã để ý rồi, nhưng mà mẹ cũng xác định trước đấy, cũng tinh thần xác định trước, chỉ có là khi mà mình nói thẳng ra như thế thì mẹ vẫn hơi khó, vẫn hơi khó để có thể ổn định ngay lúc đấy.”

Gia đình chấp nhận, ủng hộ và bảo vệ

Sau nhiều nỗ lực và kiên trì, trải qua các khó khăn để tạo niềm tin và thuyết phục, đến cuối cùng, các gia đình thường chấp nhận và ủng hộ con cái một cách trọn vẹn. Ví dụ như những câu chuyện đã được chia sẻ bên trên, gia đình của Thảo (Huế) đã coi Khanh như một người con trong nhà, tính chuyện cho tương lai của hai người, hay cha của Phương (Hà Nội) còn trở thành một chuyên gia về LGBT khi nói chuyện với con, mẹ của Hà (Hà Nội) trở thành người giúp Hà công khai với gia đình, yêu cầu các thành viên trong gia đình thay đổi cách xưng hô. Dưới đây là trích dẫn một phần câu chuyện của Thắng (Hà Nội), người đã trải qua quãng thời gian khó khăn nhất khi công khai. Đến cuối cùng, khi chấp nhận về tính dục của con trai mình, điều mà người mẹ đã từng là người phản đối gay gắt nhất mong muốn cho con là làm sao để con mình được hạnh phúc:

“Sự kiện để kết thúc đó là sự kiện mình chia tay người yêu, đó là sau khi mình chia tay người yêu được ba năm thì mình yêu một anh khác hơn mình một tuổi và mình có một mối tình khoảng độ năm năm, sau đó thì bây giờ mình, sau đó thì cũng chia tay bởi vì anh người yêu kia anh ấy đi nước ngoài, thế là mẹ rất là kiểu lúc này hình như là mẹ nhìn thấy cái điều mà mình sắp sửa phải trải qua một lần nữa, thế là mẹ cũng rất là động viên, rồi mẹ gọi hai đứa vào một buổi tối thế xong mẹ cũng nói thẳng luôn là nếu mà hai đứa thực sự cần ở bên nhau nhiều mẹ sẵn sàng là, mẹ sẵn sàng cho hai đứa ra ở riêng rồi mẹ tôn trọng cuộc sống của hai đứa, nếu cần mẹ giúp gì thì mẹ sẽ giúp để cho hai đứa có một cuộc sống riêng, dường như là mẹ sắp sửa nhìn thấy cái việc mà mình sắp sửa phải xa rời anh người yêu đấy, thế đâm ra là muốn có một không gian riêng cho mình với cả anh người yêu hơn, và sau đó cũng quay lại nói với cả mình là bây giờ mẹ chỉ quan tâm đến việc là làm sao con sống tốt là được, sống tốt là được, cứ sống tốt là mẹ sẽ ủng hộ hết không phải lo lắng gì cả [...] Khi mà mình yêu người yêu thứ hai thì mẹ mình hoàn toàn không phản đối gì hết, mẹ mình rất là quý, mẹ mình còn chủ động kiểu làm quen nữa các thứ, thì dần dần, bởi vì ban đầu đúng là có ác cảm với người yêu thứ hai bởi vì đang thấy anh người yêu thứ nhất tốt, bây giờ bỏ anh người yêu thứ nhất, anh người yêu thứ nhất cũng, người yêu thứ nhất cũng đi du học, thế nên mình cũng phải chia tay, mình rất là khổ sở là cả hai anh người yêu thì một anh cũng đi du học.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Sống tích cực, sống tự hào

Dù lựa chọn công khai ở bất kỳ mức độ nào, hạn chế với một số người nhất định hay với tất cả mọi người, những người tham gia trong nghiên cứu này đều cho biết sau khi bộc lộ mình, cuộc sống của họ trở nên thoải mái, ít áp lực hơn. Cách ứng xử bên ngoài, việc kết bạn làm quen, thể hiện tình cảm, lời ăn tiếng nói không còn phải dè chừng hay tiết chế:

“Cuộc sống sau khi come out tỏ thấy thoải mái hơn, vì tất cả mọi thứ khi mà mình có tình cảm với một ai đó hay là một bạn nam thì mình cũng thấy thoải mái hơn, bạn mình có thể thoải mái công khai tình cảm đối với gia đình và gia đình nói chung được sự ủng hộ của gia đình thôi. Giống như nhiều các cặp đôi bây giờ các bạn ấy cũng công khai với gia đình đấy thì các bạn cũng thấy điều đầu tiên là các bạn cũng thấy rất là thoải mái trong cái chính bản thân mình, đối với chính bản thân mình sau khi mình đã vượt qua điều đấy, thì mình không còn thấy kiểu mình bị gò bó bởi một cái rào cản vô hình nào đó mà các bạn tự xây nên đấy.”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

“Bố em chấp nhận em, bố em chỉ lo vì ngoài kia xã hội mọi người đánh giá thế nào thôi, còn ngay khi đấy em đã come out với bố xong em thấy thành công, thứ hai là em đã hoàn toàn thoải mái ở trên Facebook, đấy là cái thành công thứ hai, bây giờ em rất là thoải mái đọc những cái post của ICS chẳng hạn, rồi em like nhiệt tình luôn, vì nghĩ nó sẽ hiện lên Facebook, trên news feed mọi người đúng không, thì cái đấy cũng mặc kệ, không sao hết, em nghĩ là thành công, em nghĩ thực ra trước giờ là em chưa bao giờ có vấn đề gì về cái giới tính của em cả, nó giống chuyện chỉ là một bước một cái sự gì đấy nó gọi là giải phóng cũng được, trước đấy cũng không phải là tù túng nhưng mà mình cảm giác mình thoải mái hơn, em nghĩ khi em ở Hà Nội chẳng hạn thì em cũng không thể thoải mái như ở trong Sài Gòn, từng bước nhỏ một vậy.”

(Phương, nữ, 27 tuổi, Hà Nội)

Điều quan trọng hơn cả sau công khai, đó là sự tự tin, tự hào với bản thân của các bạn LGBT được nâng cao hơn, họ chủ động lên tiếng bảo vệ danh dự của cộng đồng mình, sẵn sàng trở thành một người vận động xã hội truyền tải những thông điệp tích cực về cộng đồng mình:

“Khi mình công khai rồi, lúc đó là mình chuyển sang giai đoạn gọi là tự hào, mình muốn bữa nay mình muốn công khai, chứ mình gặp người ta mình nói chuyện mình chỉ chờ người ta hỏi câu mình thích ai để mình nói cho người ta nghe, hoặc là khi mình nói chuyện mình nghe những người nào người ta nói vấn đề liên quan đến LGBT nó không đúng thì mình kiếm chuyện mình tham gia để mình giải thích cho người ta.”

(Minh, nam, 33 tuổi, TP HCM)

Với một số người cho rằng thẳng thắn và công khai xu hướng tính dục của bản thân sẽ giúp họ tạo dựng được niềm tin, làm cơ sở cho tình bạn bền vững, tránh những hiểu lầm không cần thiết khi thiết lập những mối quan hệ mới.

“Cái mà em thấy thoải mái về tinh thần em thấy đầu tiên, tại em không phải che giấu nữa, với lại cái thứ hai em nghĩ là nếu mà lỡ ra em chơi một nhóm bạn em phải nói ra những cái điều mà là em phải thích một người con gái trước, mà biết đâu lỡ có một người nào đó ra đặt quan hệ với cái tình cảm của mình là một người khác giới đấy, thì em thấy là họ sẽ buồn, em nghĩ cái điều đó là điều chắc chắn trong mọi cái mối quan hệ bạn bè [...] Con gái thấy trở ngại đối với một số người bạn cũng vui vẻ khi họ biết mình như vậy thì họ sẽ né né bớt tại vì người ta nghĩ là trời ơi con này nó thích con gái, nó chơi với mình nhờ nó thích mình thì sao mà em nghĩ là đâu có phải.”

Với các bạn chuyển giới, cuộc sống nói chung và cả quan hệ với gia đình sau khi công khai cũng trở nên dễ dàng hơn. Đó cũng là động lực để họ thoát khỏi những tự ti dè dặt của bản thân để trở nên năng động tích cực hơn trong công việc của bản thân và tham gia hoạt động xã hội:

“Em thấy thoải mái hơn với lại em thấy tự do hơn [...] Mình không phải suy nghĩ giấu giếm hoặc là phải nói thế này, ừ người kia phải thế này thế nào hoặc là ừ đó người đó hay hay là em cho họ biết thì em thấy thoải mái hơn [...] em nghĩ chuyện công khai của em là thành công đó.”

(Duy, chuyển giới nam, 26 tuổi, Huế)

“Em năng động hơn, bắt đầu ra ngoài nhiều hơn, tham gia các cái hoạt động xã hội nhiều hơn, đi làm thêm nhiều hơn, đi làm ngoài nữa, tự trang trải, không có xin tiền gia đình nữa, những người trong lúc ở nhà thì cũng thấy là thôi kệ nó, nó vẫn sống tốt, nó vẫn có thể lo cho bản thân nó được, cả nhà em cũng yên tâm hơn [...] Em nghĩ là cũng có được đền đáp, với trong mắt của trong gia đình em thì em cũng cảm thấy mình có một tiếng nói nhất định đấy trong gia đình đấy.”

(Hà, chuyển giới nam, 25 tuổi, Hà Nội)

Đời sống tình cảm được cải thiện

Sau khi công khai, ngoài việc các bạn LGBT cảm thấy dễ dàng thổ lộ tình cảm, làm quen hay khởi đầu các mối quan hệ tình cảm hơn, với những người đang yêu nhau, họ cho biết chuyện công khai khiến cho quan hệ của họ dường như trở nên khăng khít hơn, đặc biệt khi mối quan hệ đó nhận được sự ủng hộ từ phía gia đình. Ví dụ như câu chuyện của Thảo và Khanh ở Huế như đã được phân tích ở các phần trên, sau khi trải qua quá trình công khai với gia đình của Thảo, nỗ lực giúp gia đình hiểu được về tình yêu của hai người, chuyển hoá được tình cảm của người chị từ phản đối sang ủng hộ, Thảo cho biết đến nay đời sống tình cảm của hai người đã trở nên hạnh phúc hơn rất nhiều. Thảo và Khanh ngoài việc có thể thoải mái yêu và chăm sóc, lo lắng cho cuộc sống của nhau, họ cũng có trách nhiệm hơn với gia đình, chăm chỉ về thăm nhà và dành thời gian cho gia đình nhiều hơn. Tâm sự của Hà (Hà Nội) cũng thể hiện cảm nhận tương tự:

“Công khai được với bố mẹ tất nhiên là sẽ cảm thấy gắn kết hơn, kiểu như chẳng hạn hai người có cãi nhau thì sẽ có gia đình can thiệp.”

(Hà, chuyển giới nam, 25 tuổi, Hà Nội)

II. LỰA CHỌN CÔNG KHAI - LỜI KHUYÊN TỪ NHỮNG NGƯỜI TRONG CUỘC

Báo cáo này không nhất thiết khuyến khích những người LGBT chưa công khai “hãy công khai ngay bây giờ”, nhóm nghiên cứu muốn mang lại những cách nhìn đa chiều để họ tự tin hơn khi đưa ra quyết định của mình. Thông qua những chia sẻ của những người đã trải qua kinh nghiệm công khai và cả những người đang trong giai đoạn đi tìm lời giải đáp cho quyết định của mình, trong phần này của báo cáo nghiên cứu, chúng tôi muốn tổng hợp lại những bài học kinh nghiệm, những lời khuyên, và những điểm cần suy nghĩ đến khi một người đang băn khoăn cho việc liệu có nên công khai. Những lời khuyên được ghi nhận ở đây có thể chưa bao quát được tất cả những khía cạnh, những tình huống có thể xảy ra với một người khi họ quyết định công khai, tuy nhiên, ở một chừng mực nào đó, chúng tôi mong muốn mang lại những gợi ý để người đọc có thể phân tích tình huống và có những chuẩn bị đầy đủ hơn trước khi đưa ra những quyết định của riêng mình.

Tự hiểu, tự tin, và tự tôn. Chuẩn bị kỹ cho bản thân và gia đình trước khi công khai

Đầu tiên và trước nhất, bất luận bạn có ý định công khai hay không, hãy sống tích cực, đủ chín chắn và có trách nhiệm với bản thân cũng như với gia đình và những người xung quanh:

“Đầu tiên là hãy chứng tỏ bản thân mình là một người sống tốt đã, nếu mà các bạn cứ thể hiện mình là một người bất cần cuộc sống đây, các bạn sống một cuộc sống mà nó không có trách nhiệm thì Tuấn nghĩ là chắc chắn bố mẹ sẽ luôn luôn đổ cái việc mình sống buông thả và vô trách nhiệm cho cái việc mình là người đồng tính, tớ rất là hay bị gặp những câu hỏi của phụ huynh đó là vì con mình đồng tính nên con mình mới sống buông thả và vô trách nhiệm như vậy, đó, thế họ vô tình họ lồng luôn cái việc đẩy vào, gán luôn vào, bởi vì sao, bởi vì xã hội và báo chí lúc đây chỉ thấy cái mặt của người đồng tính là cái mặt kiểu sống lố sống rất là buông thả, sống buông thả về mặt tình dục, sống buông thả về mặt trách nhiệm các thứ, và như thế thì các phụ huynh của các, các bố mẹ luôn luôn nghĩ rằng là con mình đồng tính con mình sống buông thả vô trách nhiệm, bây giờ nó không đồng tính nữa thì nó sẽ tốt lên.”

(Tuấn, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Nếu như bạn đang tính đến chuyện công khai, hãy hiểu rõ về bản thân và bối cảnh của gia đình trước khi quyết định và hành động. Điều này bao gồm việc chuẩn bị những kiến thức về giới, giới tính, bản dạng giới, xu hướng tính dục và những điều liên quan, tìm hiểu những vấn đề về tâm lý của bản thân và người mà bạn sẽ công khai với, hiểu được quan điểm và thái độ của họ. Hãy trang bị đủ kiến thức về bản thân để khi đứng trước những thắc mắc về công khai, bạn có thể tự tin bảo vệ lập trường, quan điểm của mình. Hãy dành thời gian, đừng nóng vội, để lắng nghe được thái độ của gia đình, từ đó lựa chọn thời gian, mức độ công khai. Công khai nên là một quá trình, chứ không nên chỉ là một thời khắc:

“Em nghĩ là trước hết mà muốn công khai, như nhà em khỏe thì không nói làm gì, nhưng nhà khác thì đừng nên sớm mà thay vào đó là mình phải, dạng như là mình tự bổ sung kiến thức về LGBT chính xác nhất cho mình, rồi xong sau

đó dần dần đẩy mình cho ba mẹ tiếp xúc với lại kiến thức đó, kiến thức kiểu tế nhị thôi, chứ không phải một lần mình truyền thụ hết bấy nhiêu đó họ không thể nào mà họ tiếp thu được hết, tại vì họ cũng không giống như mình, mình là con thì có thể cởi mở được, họ nói giáo dục cho một đứa con nít hơn giáo dục cho một người lớn là thế.”

(Khánh, nữ, 19 tuổi, Huế)

“Dựa vào hoàn cảnh gia đình của mỗi bạn, cái phản ứng của ba mẹ như thế nào, cách come out. Mình nói là biết người biết ta trăm trận trăm thắng đó [...] rồi biết kiến thức của mình đầu tiên, sau đó mình coi thái độ của ba mẹ thế nào mình sẽ come out từ từ thế nào rồi từ từ nói, mình cứ làm úp ụp mở mở với ba mẹ từ từ, từ từ, kể đó mình có một quá trình. Mình khuyên bạn đầu tiên cố gắng phải làm chủ mình, và làm sao cho gia đình nếu như gia đình mình có yếu tố phù hợp với mình nghĩa là làm cho người ta nề mình, người ta nề mình trước thì lúc đó cái lời nói của mình nó sẽ có giá trị hơn. Những bạn muốn come out đầu tiên đây bạn đó phải hiểu kiến thức để mà biết cách biết rõ cái trường hợp của mình thì đó là cái xu hướng bình thường, học những cách phản biện, cách phản biện những câu hỏi thông thường, những cái định kiến thông thường mà gia đình nói với mình, thì để biết cách để có phản biện lại với gia đình, chuẩn bị trước những câu hỏi mà gia đình sẽ nói với bạn đó, cái cách nói để cho gia đình an tâm.”

(Minh, nam, 33 tuổi, TP HCM)

Hãy lựa chọn những hình thức công khai thích hợp, nên tránh cách làm tiêu cực

Giống như những phần trên đã thảo luận, có rất nhiều cách để đưa ra thông tin đến gia đình và những người khác. Nếu như bạn có ý định chủ động truyền đạt những thông tin này, hãy lựa chọn những hình thức thích hợp cho cả bạn và những người bạn muốn công khai với. Nên tránh lựa chọn những hình thức công khai tiêu cực, bày tỏ sự bất mãn hay tạo ra những tranh cãi trong gia đình hoặc cộng đồng.

“Em nghĩ có một cái em nghĩ các bạn LGBT nên tránh cái việc như thế này nó bị quá, thái quá. Có những người giống như các bạn ấy cho rằng phần lớn xã hội sẽ chống lại mình, thành ra các bạn ấy gồng mình lên hoặc là các bạn ấy nói những câu rất bất cần đời chẳng hạn, thì em nghĩ là khi xã hội họ đã có ác cảm với mình rồi thì mình càng làm như thế thì càng làm cho họ nghĩ là mấy đứa hay làm trò, mấy đứa là mâu mè kịch cớm này nọ [...] em nghĩ là cứ sống bình thường đi đừng cố gắng tự bản thân mình không làm mình khác biệt thì mọi người sẽ không thấy mình khác biệt. Em nghĩ các bạn cũng không nên đặt nặng một trăm phần trăm vào cái việc là mình sẽ phải come out như cái kiểu cùng một lúc tất cả mọi người chẳng hạn, đừng có lên Facebook xong rồi làm một câu bất mãn thế này thế kia đấy. Cái đấy em nghĩ mọi người rất khó thông cảm. Em nghĩ sự tự tin của bản thân mình rất là quan trọng, khi mà mình biết mình như thế nào thì mình thấy tự hào về bản thân đấy thì những cái khác nó không là gì cả.”

(Phương, nữ, 27 tuổi, Hà Nội)

Có rất nhiều cách thức khác nhau để có thể đưa ra thông điệp của mình, hãy lựa chọn cách nào bạn cảm thấy dễ dàng, thoải mái nhất, hoặc thích hợp nhất trong hoàn cảnh của bạn. Ví dụ như nếu bạn cảm thấy việc nói chuyện trực tiếp là quá khó khăn,

bạn có thể chọn chia sẻ bằng một bức thư:

“Trong thư đấy thì em nói thẳng là bố ơi con là người đồng tính, và con không thích con trai, em nói trước em nói việc em không thích con trai trước, em nói việc tại sao đến giờ từng đấy năm mà bố không thấy con dẫn ai về nhà cả, nhưng thực chất là con có, bố đã gặp bạn đấy rồi nhưng bố chỉ không biết là bạn con thôi, con không dẫn thêm bạn trai nào khác bởi vì con nói với bố là con không thích con trai, con là người đồng tính, thì đối với bố em thì em nói thẳng ra thế, đến giờ cái việc khi em nói là đồng tính chẳng hạn thì đối với em nó là một cái từ rất là học thuật, mà bình thường thì em sẽ không dùng cái từ đồng tính trong cái ngôn ngữ em nói chuyện với bạn bè.”

(Phương, nữ, 27 tuổi, Hà Nội)

“Tại họ [người lớn, cha mẹ] biết nhiều rồi, cho nên mình tế nhị thôi, nhiều khi, mình để một cuốn sách hay là một cái gì đó cho ba tình cờ thôi, mình đọc mình để cho ba cũng đọc luôn đó để hiểu, hoặc là viết thư cho ba mẹ rồi, đến khi mà họ hiểu thì mình viết thư cho ba mẹ nói rõ đi, nhiều khi nói trực tiếp thì khó nói tại vì mình ấy, thì nên viết thư, viết thư mà dạng như là hôm qua viết thư mà đem gửi ba mẹ vô, giả đồ để chỗ mô đó mà ba mẹ mà hay tiếp xúc nhiều, kiểu dạng giống như ba mẹ đọc lên của mình thôi, nhiều khi họ đọc được thì họ cũng không ngại, và họ cũng trả lời là họ lỡ đọc thư và họ lại hiểu hơn về mình, mình cũng không cần để ba mẹ phải đọc xong rồi nói thẳng với mình luôn, nhiều khi họ giữ ý nó không nói, em thấy cách đó cũng hay.”

(Khánh, nữ, 19 tuổi, Huế)

Hoặc bạn có thể nhờ đến sự tác động, giúp đỡ của một người khác mà bạn đã tin tưởng và công khai với từ trước. Họ có thể là người nói giúp, hoặc là người hỗ trợ phía sau để bạn có thể tự tin hơn khi công khai:

“Nói chung là nhờ tác động, mình có thể nhờ tác động với một người nào mà có tiếng nói nhất của ba mẹ mình luôn, ví dụ trong đồng họ mình ví dụ có anh đó, anh đó mà dạng như thành công, hoặc là ấy đấy thì dạng như họ, những người đó thì mình làm tư tưởng cho họ đến khi họ đồng ý hoặc ấy đấy thì nhiều khi họ lại nói kêu là ba mẹ mà đồng ý, như trong em là có hai, thằng em của mọi người, nhà ngoài em là ấy tại vì mấy đứa em của cậu em hấn lớn hết rồi, hấn đi làm công việc hấn bạn bè hấn trong giới nhiều là hấn hiểu, hấn chấp nhận cho nên hấn cũng nói nhiều với cả nhà em mà mẹ em cũng thu nhiều thì mẹ em đồng ý, như rứa.”

(Thảo, nữ, 21 tuổi, Huế)

Hãy tính đến các phương án khác nhau, từ tích cực nhất đến tiêu cực nhất. Nếu như xảy ra các tình huống đó, bạn sẽ phải làm gì? Bạn công khai vì cuộc sống của chính mình, nhưng cũng cần phải thận trọng, nhạy cảm với cảm xúc của gia đình nữa:

“Nếu như trường hợp tệ nhất là họ sẽ bị bố mẹ đuổi ra khỏi nhà hoặc là cái gì đó ghê gớm hơn, họ có tự lo được cho bản thân họ hay không, thứ hai là cái dịp mà họ nói như vậy đó họ có đánh đổi được cái hậu quả mà họ mang lại hay không, chẳng hạn bố mẹ mà tiêu cực quá chẳng hạn giống như bố mẹ em đi, thì mẹ em sẽ có chắc chắn là mẹ sẽ bỏ đi hoặc là sẽ tự vẫn chắc là có, nếu mà chuyện xảy ra như vậy thì bạn đó có sẵn sàng đánh đổi được cái sự là cái vẫn

đề bạn đó đang có đánh đổi được cái hậu quả của bạn đó đưa ra hay không.”

(Mai, nữ, 23 tuổi, TP HCM)

“Thật ra thì với bố mẹ như thế thì các bạn ấy là con, các bạn ấy hiểu tính bố mẹ các bạn ấy đúng không, thì em nói rồi, với gia đình đấy, với gia đình thì không nên sốc quá, với gia đình thì thôi các bạn chịu khó vòng vo đi, như em đấy, mưa dầm thấm lâu, thậm chí một hai năm chưa được thì chịu khó dầm thêm khoảng ba bốn năm nữa, nói chung là cứ nói bóng nói gió, làm công tác tư tưởng trước để bố mẹ nhìn vào cái thế giới đấy, nhìn vào cái thế giới của mình, cái thế giới LGBT của mình nó dễ dàng hơn, để bố mẹ dễ dàng chấp nhận hơn, nhìn vào thế giới đấy như một thế giới bình thường của những người bình thường trong mắt bố mẹ, là cái thế giới bên này nó cũng bình thường như vậy chứ nó không có cái gì lạ cả.”

(Dung, nữ, 23 tuổi, Hà Nội)

Nếu gia đình có thể khó thuyết phục, đừng nóng vội, hãy bắt đầu từ những người đồng minh. Những người đồng minh hoặc những người có xu hướng ủng hộ bạn nhất trong gia đình có thể là những người đầu tiên bạn nên công khai với:

“Có thể nhờ người có tiếng nói trong nhà, nhưng đó là những người trẻ mà họ có kiến thức người đó mình dễ nói, mà đa số những người mà họ trẻ xong, học xong họ đi làm họ tiếp xúc nhiều thì họ biết, thì họ ủng hộ và ít khi là họ phản đối lắm, như cậu em cũng vậy, cậu lớn hơn mẹ em, cậu ruột em đó, cậu em cũng đồng minh với em, ông ngoại cũng đồng minh đó, cho nên mọi người có đồng minh trong nhà thì là khỏe hơn.”

(Thảo, nữ, 21 tuổi, Huế)

Công khai không phải là lựa chọn duy nhất

Nếu như bạn cảm thấy ngay lúc này chưa phải là thời điểm tốt để công khai với gia đình, trì hoãn và chờ đợi đến thời điểm bạn cảm thấy tự tin hơn và có đủ điều kiện thích hợp cũng có thể là một lựa chọn. Ví dụ nếu bạn cảm thấy mình sẽ chịu quá nhiều rủi ro nếu công khai, bạn còn phải phụ thuộc vào gia đình, bạn không biết sẽ phải làm gì nếu như gia đình không chấp nhận khi bạn công khai, hãy chờ đợi đến khi bạn đủ tự tin, đủ tự lập để làm việc đó:

“Khi mà em có đầy đủ sự nghiệp, em có cuộc sống ổn định, em có công việc ổn định, em có ổn định về tài chính em có thể lo được cuộc sống của em, của riêng em, ví dụ như gia đình ví dụ như sau khi em công khai thì gia đình mà không muốn em ở chung nữa thì em có thể nói chung là ra ở riêng được và không có ảnh hưởng gì đến cuộc sống của em thì em mới công khai, nói chung là em phải có cái gì đảm bảo thì em mới công khai, cái đảm bảo là mình có thể tự nuôi bản thân mình, mình có chỗ mình ở, mình có công việc mình làm thì mình mới công khai.”

(Linh, nam, 26 tuổi, TP HCM)

“Thực ra thì em thấy giống như chuyện come out là tùy vào, tùy vào hoàn cảnh mỗi người nữa, còn nếu như gia đình mình thoải mái thì tốt nhất là nên

come out càng sớm càng tốt, mình được sống thật với bản thân mình, mình được sống thoải mái với mình, mình muốn làm gì thì làm, mình thích ai thì mình nói, mình yêu ai thì mình nói như thế, cảm giác như thế nó thích hơn là cứ phải, cứ phải giả vờ thế này thế kia, còn nếu mà xung quanh cái hoàn cảnh của bản thân mình nó không được thoải mái cho lắm, xung quanh nó không thoải mái thì tốt nhất là mình đợi đến khi chín chắn rồi thì mình hãy come out.”

(Khánh, nữ, 19 tuổi, Huế)

Kể cả khi bạn không muốn công khai, hãy tìm đến mạng lưới của những người đồng mình, những người giống như bạn, có thể là bạn bè hoặc người nào đó có thể hiểu và làm bạn với bạn. Có người hiểu và chia sẻ cùng sẽ giúp cuộc sống của bạn giảm bớt nhiều những căng thẳng và rủi ro:

“Tại vì em không biết là tụi nó tụi ngầm biết hay không, nhưng mà em không có nói gì hết, không biết là tụi nó có hiểu không, tụi nó không có hỏi em nữa, còn ở ngoài thì chỉ có anh Hải biết thôi, còn bạn và một vài anh chị ở trong trường đại học của em đây thì họ có làm quen thì họ biết [...] Dạ thì cũng là quen mới vô thì, lúc thi đại học xong thì em lên Táo Xanh em viết là có ai học chung trường của mình đó thì vô làm quen thì, chắc là vô Táo Xanh thì người ta ngầm hiểu mình vậy rồi thì mình không cần phải nói nhiều [...] chơi chung là nghĩa là quen nói chuyện trên mạng rồi vô trường thì giao lưu với nhau thôi, nhưng mà người ta biết mình như là một người, cái người đó biết mình nhưng mà tất cả những người xung quanh người ta không có biết, là mình chỉ nói chuyện với cái người đó và hai người ngầm với nhau thôi, và mạng thì cũng là hai người nói chuyện với nhau thôi, chứ không có nói là chúng tôi là gay cho người khác biết.”

(Dũng, nam, 20 tuổi, TP HCM)

Đặc biệt, với những môi trường khép kín và khắt khe với LGBT như ở Huế, kể cả khi bạn lựa chọn trì hoãn việc công khai với gia đình và cộng đồng chung, việc có một nhóm bạn thân thiết, gần gũi, là những người trong cộng đồng và những người ủng hộ là điều cần thiết.

“Thực ra từ đầu em không biết cái nhóm ni, chưa biết mô, sau thấy con bạn chia sẻ hoạt động Việt pride gì đấy của nhóm, [...] em vô hỏi hần, hần nói bài ni là được những người ủng hộ, hần còn nhận mình là người ủng hộ, thế là đó những người trong LGBT cụ thể là đi gặp ở đó, thì em nói mình cũng ủng hộ, mình cũng đi, rứa là cũng kêu em đi. Bắt đầu vô thì em cũng nhìn thấy mấy người trong LGBT thì cũng bình thường với mình rứa, không khác, thấy giống như bình thường. Nhưng mà đến khi em bắt đầu nói chuyện đấy thì em đáng lẽ em ra ngồi em chỉ vô em không tập, còn mấy người tập, bấy giờ em đang ngại, thì có một nam tới hỏi chuyện là à em người mới à, thì em nói em vừa vô thôi, mà cái cách nói chuyện của bạn đấy thì là cái là em biết rồi, là giống gái rồi, và em cũng không nói nhiều và khi đó em đã về rồi, không chịu được [...] em có nghe mấy người nói chuyện là mấy đứa trong nhóm LGBT, thì có gay có les, mà em chưa nghe bi, chưa nghe bi với trans chi cả, thế khi đó em mới hỏi thế bi là chi thì họ giải thích bi là một người là kiểu vừa thích đứa trai vừa thích đứa gái, thế mình cảm thấy là hay, thế em mới biết mình là thuộc dạng như thế.”

(Lâm, nam, 19 tuổi, Huế)

Khi đã vượt qua được những e ngại ban đầu và hoà mình vào nhóm bạn, gặp gỡ những người có thể hiểu và đồng cảm, bạn có thể thoải mái hơn để thể hiện mình:

“Em thì em có một cái người bạn tụi em cũng có quen, thì nói chung kết nối thì tụi em cũng chơi với nhau luôn, nhưng mà chính ra mỗi lần đi uống cà phê là tụi em một nhóm đi uống cà phê, thực ra mình sống mình không để ý người xung quanh đó, nó thoải mái lắm, địa điểm thoải mái tụi em cũng thoải mái lắm [...] Cà phê bờ hồ, lúc đó cảm giác là mình thoải mái. Thì có thể là cầm tay hoặc ôm người yêu.”

(Kiên, nam, 20 tuổi, Huế)

Ví dụ từ câu chuyện của bạn nữ hiện đang học ở Huế cho thấy việc chủ động tiếp cận đến các nhóm, cộng đồng LGBT sẽ mang lại bạn bè, sự chia sẻ, và an toàn khi bắt đầu một cuộc sống độc lập ở một môi trường mới, kể cả khi bạn không có ý định công khai về mình thêm với bất kỳ ai khác:

“Còn bắt đầu vào, cũng nhờ bạn ấy mà em biết đến cộng đồng LGBT ở Nghệ An sau đó là khi vào Huế thì trước khi vào thì bạn ấy cũng có dặn là đừng có suốt ngày ở một mình đấy, tìm bạn ấy bảo là xung quanh thì người giống mình cũng không thiếu đâu, không phải sợ gì hết. Bạn ấy cũng biết là nhà em kiểu phong kiến quá, bạn ấy bảo không phải sợ gì hết kiểu cũng vào tìm đi sau là bạn ấy đưa cái link của LGBT về cho em, link của page, page nào đấy, cái page mà có không phải nhóm cộng đồng bây giờ đâu, cái link của nhóm khác cơ, em vào thì không thấy họ hoạt động gì cả. Hôm vào Huế em mới tìm hiểu em tìm được cộng đồng bây giờ đây [...] Liên lạc với các bạn thì xong bắt đầu hòa nhập với các bạn, tính ra ở Huế em chỉ như thể hiện bản thân ở trong cộng đồng thôi, còn trường học hay là mối quan hệ khác thì em vẫn bình thường, giữ kín.”

(Khánh, nữ, 19 tuổi, Huế)

Nếu như việc tham gia các nhóm cộng đồng vẫn còn là điều khiến bạn e ngại, bạn có thể tìm đến những không gian chia sẻ ẩn danh trên mạng để có thể nhận được sự đồng cảm, chia sẻ, hay những lời khuyên của những người có kinh nghiệm:

“Lên Táo Xanh viết một bài nào đó nói về hoàn cảnh của mình vậy đó, rồi có mấy bạn vô cũng tư vấn, mình cũng coi cũng thấy ghi nhận ý kiến đó nhưng mà cũng không có đỡ buồn. Tại vì mình gặp rắc rối, em nói là em thích người ta mà người ta không biết là có thích mình hay không, nên là mình nghĩ là mình đơn phương một mình nên cũng không có giải quyết được cái gì hết, nên là viết chia sẻ mấy bạn cũng an ủi...”

(Dũng, nam, 20 tuổi, TP HCM)

Ở những nơi mà cộng đồng chưa thật sự cởi mở hoặc chưa có những không gian thân thiện với LGBT, việc nhiều người sẵn sàng công khai có thể tạo thành những hiệu ứng tốt mang lại hiểu biết về LGBT hơn, giúp các gia đình, các bậc cha mẹ nói riêng và cả cộng đồng nói chung có thể dễ dàng đón nhận kiến thức, thấu hiểu và chấp nhận

hơn với LGBT.

“Em nghĩ thì nên [công khai], bởi vì thứ nhất đây mình phải sống đúng cái giới tính và cái bản chất của mình [...] tiếp nữa là mình phải tạo ra gọi là một cái phong trào, giả sử nếu như ở Huế mà ai cũng nghĩ là không nên come out thì khi đó là giới phụ huynh ở Huế sẽ không ai biết cả, và khi đó họ sẽ không thể tạo hoặc là họ cứ nghĩ là ở Huế là không có ai là bị như thế chỉ có con mình là bị như thế thôi, đó, còn họ sẽ nghĩ ở Sài Gòn Hà Nội là do đời sống ở đó, tức là do cái, em nghĩ là nên, họ phải come out, tức là phong trào, vì nếu như mà làm to ra một lần sống đây thì khi đó nhiều giới phụ huynh sẽ biết đến hơn, tạo ra một lần sống ở Huế mà, sau đó sẽ có nhiều người biết đến hơn, rồi sau đó là sẽ họ sẽ tự tìm hiểu tại sao con mình lại như vậy, rồi ở Huế là có những người cùng cảnh ngộ như mình vậy, cùng cảnh ngộ với con mình, thì họ sẽ đi tìm hiểu và sau đó họ liên lạc với nhau hoặc là nhờ những người khác tư vấn, thì khi đó sẽ dễ hơn.”

(Giang, nữ, 19 tuổi, Huế)

Không bao giờ làm những điều có thể gây tổn hại đến sức khỏe, tính mạng của bản thân hay bất kỳ ai

Dù quyết định của bạn là công khai hay không công khai, hãy luôn là một người tinh táo và có trách nhiệm, bất kể hành động nào mà bạn lựa chọn, hãy tránh những việc có thể gây tổn hại đến tính mạng và sức khỏe, cả thể chất lẫn tinh thần, của bản thân và gia đình. Những hành động bông bột như tự làm đau bản thân hoặc tự tử không bao giờ là một lựa chọn đúng đắn.

“Mình không muốn cổ vũ các bạn come out theo kiểu các bạn phải tự đi hành xác như việc của mình như vừa rồi, có nghĩa là các bạn phải cãi nhau với gia đình rồi tự tử hay là các bạn phải bỏ ra ngoài để tự lập một thời gian, cái đây là cái cách mà rất là xấu [...] mình khuyên các bạn là không nên, không nên dùng cách của mình [...] mình thấy là mình cũng giỏi chịu đựng khi mà mình chịu đựng qua được, có những bạn không chịu đựng được và có những bạn không gặp may thì lỡ mà các bạn tự tử thành công thì nó là thế nào, rồi là các bạn ra ngoài tự lập các bạn không thể trụ vững được các bạn gặp những điều xấu thì các bạn như thế nào, đây là điều mình không khuyên các bạn đâu, come out nhưng mà trong một cái cơ hội nó tốt mà mình vẫn có thể tìm cách dung hòa được với gia đình thì mình thấy là một cái điều tốt nhất...”

(Thắng, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Quyết định công khai phải là của chính bạn chứ không phải một ai khác

Mọi câu chuyện tham khảo chỉ mang tính chất gợi ý, mỗi lựa chọn đều sẽ có những tác động tích cực và tiêu cực. Nên cho dù hoàn cảnh gia đình, sự hiểu biết của bạn, sự khích lệ của người xung quanh, mức độ bảo thủ hay cởi mở, sự sẵn có về hỗ trợ thông tin hay tâm lý có ở mức độ nào, việc lựa chọn sống cuộc sống như thế nào, có công khai xu hướng tính dục hay không, công khai với ai, ở mức độ nào, đều nên là quyết định của chính bạn.

“Mình vẫn nghĩ là các bạn nên tìm một cái cơ hội nó tốt nhất cho bản thân mình, khi các bạn thấy cuộc sống của mình, đây như mình nói đây, các bạn

thấy mình đủ lớn rồi, các bạn tin rằng là nếu trong trường hợp, trường hợp xấu nhất các bạn vẫn có thể sống được, các bạn có thể tự lập được hoàn toàn thì tớ nghĩ là các bạn nên come out vào lúc đó, và nếu trong trường hợp cần thiết thì hãy come out, bởi vì tớ đã cũng đã gặp những trường hợp những người anh đi trước mình, anh cũng không hề come out đâu và anh cứ sống một cuộc sống như thế thôi, và đến khoảng độ, năm nay anh cũng khoảng độ gần bốn mươi rồi, anh cũng không lấy vợ và anh cứ sống một cuộc sống như thế thôi và anh vẫn có bạn trai ở ngoài và bố mẹ vẫn âm thầm, bố mẹ anh ấy âm thầm tự chấp nhận anh ấy là một người đồng tính mà không hề phải có một lời qua tiếng lại nào hết, thì đấy cũng là một cách.”

(Mạnh, nam, 28 tuổi, Hà Nội)

Khoảng 15 năm trở về trước, khi nhắc đến đồng tính, người ta có thể hình dung ra những điều đáng sợ, những loại ‘tệ nạn xã hội’ có thể so sánh với cờ bạc, mại dâm, hay buôn bán ma túy. Thậm chí người ta còn kêu gọi bắt giữ các cặp đôi đồng tính, hay coi đó là sự suy đồi về đạo đức (UNDP & USAID, 2014). Thời điểm ấy, việc công khai về xu hướng tính dục còn là một sự kiện hiếm thấy hoặc là những điều chấn động, khủng khiếp. Những tài liệu và báo cáo nghiên cứu về chủ đề LGBT thường đề cập đến những rủi ro mà những người thuộc các cộng đồng đa dạng tính dục gặp phải khi bộc lộ hoặc bị phát hiện về xu hướng tính dục của mình, ví dụ như những nguy cơ bị phân biệt đối xử hay thậm chí trở thành nạn nhân của tấn công bạo lực trong gia đình, tại trường học, hay trong môi trường làm việc, môi trường chăm sóc y tế, và những lĩnh vực cuộc sống khác (ISEE, 2015).

Sự phát triển nhanh về kinh tế cùng với sự hội nhập văn hoá đã mang lại một cơ hội mới để cộng đồng LGBT hình thành và ngày một phát triển, với sự hiện diện ngày một lớn mạnh, đặc biệt là ở các thành phố lớn. Phong trào LGBT đã ghi dấu những bước vận động thành công của mình. Ngoài những nhóm và tổ chức nghiên cứu, bảo vệ, và vận động xã hội dành cho các nhóm cộng đồng LGBT, đến nay đã có những nhóm cộng đồng dành cho cha mẹ, gia đình và bạn bè của người đồng tính, song tính và chuyển giới tại Việt Nam (PFLAG), chứng tỏ sức lan toả và hiệu quả hoạt động của phong trào này. Từ nhiều năm trước, phong trào LGBT mới chỉ dừng lại ở việc giáo dục, truyền thông, nâng cao nhận thức, đến nay, tầm hoạt động của các nhóm vận động đã hướng đến những nhà hoạch định chính sách và chính phủ để vận động việc thay đổi chính sách và pháp luật giúp cải thiện cuộc sống của những người LGBT.

Trong bối cảnh ấy, những câu chuyện, những trải nghiệm về công khai xu hướng tính dục của những người LGBT, đặc biệt là những người LGBT trẻ tuổi ngày nay đã đổi khác nhiều phần. Những trải nghiệm ấy đã được ghi chép lại trong báo cáo nghiên cứu này như một lát cắt đương đại, ghi dấu lại thời điểm khi các cộng đồng LGBT đang dần trở nên lớn mạnh và được xã hội công nhận.

Cụ thể là, ở các thành phố lớn như Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, và Huế, các bạn LGBT trẻ tuổi ngày nay với tiếp cận đến Internet, các dịch vụ hỗ trợ, bảo vệ, tư vấn tâm lý liên quan đến LGBT, và môi trường xã hội ngày một cởi mở hơn đối với các chủ đề tính dục đa dạng, họ có thể dễ dàng tìm hiểu thông tin và tiếp cận đến những nguồn hỗ trợ để hiểu về mình, định nghĩa được xu hướng tính dục và bản dạng giới của mình từ rất sớm. Vì thế, giai đoạn băn khoăn, trầm cảm do không xác định được về bản thân ngày càng được rút ngắn lại. Các bạn LGBT trẻ tuổi ngày nay sớm hiểu về bản thân, tạo dựng được sự tự tin và từ đó có những quyết định liên quan đến xu hướng tính dục của mình từ khá sớm.

Các trang thông tin cung cấp kiến thức về xu hướng tính dục, bản dạng giới và các chủ đề liên quan, các trung tâm và nhóm hỗ trợ, tư vấn, các hội nhóm trên mạng xã hội hiện đang đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc tạo dựng sự tự tin, cung cấp và phổ biến thông tin khoa học, tạo mạng lưới kết nối cho các bạn LGBT trẻ tuổi ở mọi nơi. Những kênh thông tin này thường rất dễ dàng tiếp cận đến đối với các bạn LGBT trẻ tuổi, đồng thời phần nào đảm bảo được sự an toàn cho các bạn khi truy cập đến. Khi đã

trở nên am hiểu về kiến thức, được khuyến khích, ủng hộ và tạo dựng niềm tin vào bản thân, đẩy mạnh lòng tự tôn, việc công khai xu hướng tính dục đối với các bạn LGBT trẻ tuổi không còn là điều trở ngại hay đáng sợ hãi.

Những thay đổi theo xu hướng ngày càng cởi mở của gia đình và xã hội đối với các chủ đề đa dạng tính dục cũng tác động tích cực đến lựa chọn công khai xu hướng tính dục của các bạn LGBT trẻ.

Tùy theo bối cảnh gia đình và cộng đồng, các bạn LGBT trẻ ngày nay có sự lựa chọn về mức độ công khai xu hướng tính dục khác nhau. Sự công khai này có thể chỉ dừng lại ở mức độ một nhóm nhỏ cộng đồng, một vài người thân, bạn bè thân thiết, người trong gia đình, đến những người công khai với tất cả những người xung quanh và trở thành người vận động cho LGBT. Nhiều người lựa chọn công khai từng bước, mở rộng dần mức độ công khai theo thời gian và sự biến chuyển thái độ của gia đình và những người xung quanh.

Mong muốn công khai về xu hướng tính dục thường xuất phát từ khát khao được tự do bộc lộ suy nghĩ, thể hiện tình cảm, và được sống đúng với con người của mình. Mong muốn này được củng cố thêm khi người LGBT đã trang bị đầy đủ kiến thức khoa học về bản thân, hiểu được giá trị của mình và muốn khẳng định mình. Sự cởi mở của gia đình, sự thân thiện của môi trường xung quanh, sự hiện diện của những người đồng minh, những tổ chức vận động cũng là những yếu tố khuyến khích công khai.

Tuy nhiên, bên cạnh những yếu tố khuyến khích, hiện vẫn còn nhiều điều hạn chế, ngăn cản mong muốn và quyết định công khai của LGBT. Điển hình nhất là những đặc điểm về văn hoá xã hội tại nơi mà các bạn LGBT trẻ tuổi sinh sống. Ở những địa phương nơi mà cộng đồng còn khắt khe trong cách nhìn nhận, phán xét, hay có thái độ và phản ứng tiêu cực với những hiện tượng, những người có biểu hiện xu hướng tính dục khác biệt, hay tình trạng kỳ thị và phân biệt đối xử đối với tính dục khác biệt còn phổ biến, việc công khai dường như chưa thể là lựa chọn dễ dàng đối với cộng đồng LGBT. Những quy chuẩn về giới, quan niệm truyền thống về vai trò của gia đình cũng khiến người LGBT phải đứng trước lựa chọn sống cuộc sống của riêng mình hay sống vì cha mẹ, gia đình, dòng họ. Và cuối cùng, lo ngại đối với những rủi ro liên quan đến việc công khai cũng chính là rào cản khiến quyết định này là một quyết định khó khăn đối với nhiều người.

Nhìn từ góc độ của những người trong cuộc, đối với những người LGBT còn đang trong giai đoạn cân nhắc, những lời khuyên sau có thể được sử dụng như một bảng kiểm mức độ sẵn sàng cho công khai:

- Cần tự hiểu, tự tin, tự tôn với chính mình. Trang bị kỹ càng cho cả bản thân và gia đình trước khi công khai: hãy chứng tỏ bạn là một người sống tích cực, đủ chín chắn và có trách nhiệm với bản thân, gia đình và những người xung quanh. Nếu như bạn đang tính đến chuyện công khai, hãy hiểu rõ về bản thân và bối cảnh của gia đình trước khi quyết định và hành động. Điều này bao gồm việc chuẩn bị những kiến thức về giới, giới tính, bản dạng giới, xu hướng tính dục và những điều liên quan, tìm hiểu những vấn đề về tâm lý của bản thân và người mà bạn sẽ công khai với, hiểu được quan điểm và thái độ của họ. Từ đó lựa chọn thời điểm và hình

thức công khai thích hợp nhất cho mình.

- Nếu bạn quyết định công khai, hãy lựa chọn hình thức nào thích hợp nhất, nên tránh những cách làm tiêu cực. Thay vì những cách làm bông bột, thể hiện sự bất cần, bất mãn, bạn hãy tìm đến những hình thức đưa ra thông điệp của mình sao cho bạn cảm thấy dễ dàng, thoải mái và thích hợp với hoàn cảnh nhất. Nếu không thể nói trực tiếp bằng lời, hãy tìm đến những hình thức đa dạng khác hoặc tìm đến sự hỗ trợ của những người đồng minh. Hãy tính đến nhiều phương án để xử lý tình huống có thể xảy ra, cả tốt lẫn xấu.
- Công khai không phải là lựa chọn duy nhất. Nếu bạn chưa sẵn sàng, việc trì hoãn công khai có thể là một lựa chọn đúng đắn, hãy chờ đến khi bạn cảm thấy đủ tự tin và đủ điều kiện để công khai.
- Kể cả khi bạn không muốn công khai, hãy tìm đến mạng lưới của những người đồng minh, những người giống như bạn, có thể là bạn bè hoặc ai đó có thể hiểu và làm bạn với bạn. Có người hiểu và chia sẻ sẽ giúp cuộc sống của bạn bớt đi những căng thẳng và rủi ro.
- Nếu như việc tham gia các nhóm cộng đồng vẫn còn khiến bạn e ngại, bạn có thể tìm đến những không gian chia sẻ ẩn danh trên mạng để có thể nhận được sự đồng cảm, chia sẻ, hay những lời khuyên của những người có kinh nghiệm.
- Không bao giờ làm những điều có thể gây tổn hại đến sức khỏe, tính mạng của bản thân hay bất kỳ ai.
- Dù lựa chọn công khai hay không, đó phải là quyết định của chính bản thân bạn, vì bạn chính là người 'sống cuộc sống của mình'.

Có lẽ sẽ không lời kết nào cho báo cáo nghiên cứu này thích hợp hơn tâm tư sau của một bạn trẻ ở Huế

"[...] mình phải tạo ra phong trào, nếu như ở Huế ai cũng nghĩ là không nên come out thì giới phụ huynh ở Huế sẽ không ai biết cả, họ sẽ cứ nghĩ là ở Huế không có ai như thế chỉ có con mình là bị như thế thôi, đó. Họ sẽ nghĩ ở Sài Gòn Hà Nội là do đời sống ở đó. Vậy cho nên, em nghĩ là nên, họ phải come out, nhiều người come out, thành phong trào, nếu như ra một lần sóng thì nhiều giới phụ huynh sẽ biết đến hơn, họ sẽ tự tin hơn đi tìm hiểu tại sao con mình lại như vậy, ở Huế cũng có những người cùng cảnh ngộ như mình, cùng cảnh ngộ với con mình, họ sẽ liên lạc với nhau hoặc nhờ những người khác tư vấn [...] khi đó mọi thứ sẽ dễ dàng hơn."

Cass, V. (1979). Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model. *Journal of Homosexuality*, IV(3), 219-235.

Corrigan, P., & Matthews, A. (2003). Stigma and disclosure: Implications for coming out of the closet. *Journal of Mental Health*, III(12), 235-248.

Hà, N. (2016, March 30). 19 câu chuyện come out vừa xúc động, vừa đáng yêu của những người trẻ. Consulté le April 30, 2016, sur <http://kenh14.vn/doi-song/19-cau-chuyen-come-out-vua-xuc-dong-vua-dang-yeu-cua-nhung-nguoi-tre-20160330153711616.chn>

iSEE. (2009). Nghiên cứu trực tuyến đặc điểm nhân khẩu - xã hội của nam giới có quan hệ đồng giới ở Việt Nam.

iSEE. (2012). Sơ lược về cộng đồng người đồng tính ở Việt Nam.

iSEE. (2015). Có phải bởi vì tôi là LGBT?

Trung tâm ICS. (2013). Nói về mình: những gợi ý về quá trình công khai của người đồng tính.

UNDP & USAID. (2014). Báo cáo Quốc gia LGBT Việt Nam - Là LGBT ở Châu Á. Bangkok.

VIỆN NGHIÊN CỨU XÃ HỘI, KINH TẾ VÀ MÔI TRƯỜNG

Địa chỉ: Phòng 203, Tòa nhà Lake View,
D10 Giảng võ, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam.

Điện thoại : (+84 24) 6273 7933

Email: isee@isee.org.vn